

Ketensamenwerking rond Zorgwekkend Gedrag in het Hoger Onderwijs

Een verkenning naar de wijze waarop hoger onderwijsinstellingen in Nederland samenwerken met ketenpartners rond veiligheidsvraagstukken veroorzaakt door gedrag van studenten

Door:

Paul Goossens
Carel Kijne

Voorwoord

Het Platform Integrale Veiligheid Hoger Onderwijs (IV-HO) biedt al enkele jaren tools aan om hoger onderwijsinstellingen, en de daarin werkende professionals, handelingsperspectief te bieden wanneer ze worden geconfronteerd met zorgwekkend gedrag of radicalisering, ongeacht ideologie.

Een zorgvuldige handelwijze staat daarbij voorop. Het belang van de betrokkene die het zorgwekkende gedrag laat zien is om de juiste aandacht en zorg te krijgen en een succesvolle doorgang en uiteindelijk afronding van de studie. Het belang van de betrokken professionals zoals docenten, is de wetenschap niet alleen te staan en de zorg op het gepaste moment over te kunnen dragen. Het belang van de onderwijsinstelling is ondersteuning van de professional, zeker stellen van een veilige studie- en werkomgeving, studiesucces, zorgvuldig handelen en indien nodig daar verantwoording over af te kunnen leggen.

Het zeker stellen van deze belangen is geen overbodige luxe, maar maakt onderdeel uit van een integrale benadering op het snijvlak van veiligheid en zorg. In de praktijkervaring die over de jaren heen is opgedaan zien we dat de casuïstiek van zorgwekkend gedrag die zich voordoet in de instellingen, eerder toeneemt dan stopt. Daarnaast neemt de complexiteit ervan toe, wat noopt tot meer samenwerking met partners in het veiligheidsdomein buiten de instellingen.

Dit onderzoek naar ketensamenwerking rond zorgwekkend gedrag tussen hoger onderwijsinstellingen en die partners is een eerste verkenning hiernaar. Het is bedoeld om in kaart te brengen welke behoeften en belemmeringen er aan weerszijden worden ervaren. Samen met de opbrengsten van de rondetafelconferentie rond het thema 'zorgwekkend gedrag in het hoger onderwijs' van 28 november 2019, moeten deze inzichten bijdragen bij aan de verdere ontwikkeling van de aanpak van casuïstiek zorgwekkend gedrag door instellingen én ketenpartners.

Platform Integrale Veiligheid Hoger Onderwijs

Paul Goossens

Projectleider zorgwekkend gedrag en radicalisering

November 2019

Managementsamenvatting

Instellingen voor hoger onderwijs die via het Platform IV-HO samenwerken, wilden meer inzicht krijgen in de mate van samenwerking rond zorgwekkend gedrag tussen hoger onderwijsinstellingen en partners uit de veiligheidsketen (politie, gemeenten, Veiligheidshuis, OM).

Omdat hier tot nu toe weinig onderzoek naar is gedaan, is gekozen voor een verkenning die is uitgevoerd in twee delen: het uitzetten van enquêtes en het voeren van gesprekken met hoger onderwijsinstellingen en ketenpartners, zowel individueel als samen in twee focusgroepgesprekken.

Centraal in deze verkenning staat de mate van samenwerking zoals die er momenteel is, en de behoeften die er zijn binnen het hoger onderwijs ten aanzien van dergelijke samenwerking.

De context hierbij is dat er maatschappelijk veel te doen is rondom sociale veiligheid en radicalisering, ook binnen het onderwijs. Specifiek voor hoger onderwijsinstellingen geldt dat zij een grote autonomie hebben voor de vormgeving van beleid op het gebied van het omgaan met zorgwekkend gedrag, maar dat er wel sprake is van een 'zorgplicht'. Dit betreft een 'open norm' die gebaseerd is op Art. 6.162 BW, waarin nalatigheid ten opzichte van wat als ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer als norm geldt, als onrechtmatige daad wordt aangemerkt.

Uit de enquêtes komt naar voren dat er nu en dan sprake is van samenwerking van hoger onderwijsinstellingen met ketenpartners, maar lang niet altijd. Hoger onderwijsinstellingen hebben niet altijd behoefte aan verdere intensivering van de samenwerking met ketenpartners, zeker niet als er geen directe aanleiding toe is. Vanuit ketenpartners lijkt de wens om samen te werken sterker dan bij de hoger onderwijsinstellingen zelf. Verschillende respondenten uit het hoger onderwijs geven aan dat zij het zo ervaren dat ketenpartners meer komen 'halen dan brengen', en zodoende het idee hebben dat hoger onderwijsinstellingen niet echt als partner worden gezien door de ketenpartners.

Vanuit ketenpartners wordt in de enquête aangegeven dat men hoger onderwijsinstellingen wel als partner zou willen betrekken, maar dat (de organisatie van) de betreffende instelling daar niet altijd voor is toegerust.

In de gesprekken met hoger onderwijsinstellingen wordt het beeld bevestigd dat zij in de meeste gevallen enkel samenwerken met ketenpartners, wanneer een casus daar aanleiding toe geeft. Over het algemeen is men te spreken over deze samenwerking. Enkel in de Randstad zijn er instellingen die op een meer structureel, procesmatig niveau afstemming hebben met ketenpartners, dat is dan eveneens omdat de aard en omvang van casuïstiek daar aanleiding toe geeft. Vrijwel elke hoger onderwijsinstelling heeft wel met enige regelmaat contact met de wijkagent, dat wordt over het algemeen als prettig ervaren.

Hoger onderwijsinstellingen maken tot nu toe al (beperkt) gebruik van tools die door het Platform IV-HO worden aangeboden, met name van de escalatieladder. Verder zijn er

meerdere hoger onderwijsinstellingen bezig met het opstellen van een netwerkkaart, om zodoende een overzicht te hebben van alle relevante contactpersonen bij ketenpartners. Dit is aan te bevelen, omdat het hebben van de juiste contacten daarmee niet afhangt van de aan- of afwezigheid van een functionaris binnen de eigen hoger onderwijsinstelling. Het 'kennen en gekend worden' is sowieso iets waar (op voorhand) in geïnvesteerd kan worden, om daarmee processen wanneer een casus zich aandient, soepel te laten verlopen.

Bij nadere beschouwing van de behoeften komt in de focusgroepgesprekken naar voren dat ketenpartners moeite hebben om vanuit hoger onderwijsinstellingen informatie te krijgen. De hoger onderwijsinstellingen geven op hun beurt aan voorzichtig te zijn met het delen van informatie op grond van de AVG. Gesteld kan worden dat het voor veel hoger onderwijsinstellingen (echter niet allemaal) kennelijk bezwaarlijker is om te handelen in strijd met de AVG, dan om ketenpartners of andere onderwijsinstellingen informatie te onthouden die mogelijk van belang is voor het voorkomen van incidenten. Veel hoger onderwijsinstellingen geven aan een worsteling te ervaren om zich hiertoe te verhouden, en lijken hier niet goed uit te komen.

Een andere constatering is dat binnen hoger onderwijsinstellingen vaak het overzicht ontbreekt van alle casuïstiek van zorgwekkend gedrag binnen de instelling. Sowieso is beleid dat zich richt op (integrale) veiligheid en zorgwekkend gedrag bij veel hoger onderwijsinstellingen nog relatief nieuw. Veel onderwijsinstellingen zullen dan ook nog wat tijd nodig hebben om hierin een ontwikkeling door te maken. Ondersteuning vanuit het Platform IV-HO kan daarin wel helpen. Voor het huidige beleid blijken veel instellingen gebruik te maken van de tools die worden aangeboden, met name van de escalatieladder.

Voor het verbeteren van vroegtijdige signalering van zorgwekkend gedrag liggen mogelijkheden bij het verbinden van aandacht voor studiesucces met aandacht voor het individuele welzijn van een student. Een aanbeveling is om dit verder te onderzoeken.

Inhoud

1.	Aanleiding en opzet van de verkenning.....	6
1.1	Waarom deze verkenning.....	6
1.2	Afbakening en definiëring	7
1.3	Vertaling naar (hoofd)vragen in de verkenning	8
1.4	Aanpak.....	8
2.	Context van ketensamenwerking en zorgwekkend gedrag	10
2.1	De (zorg)verplichtingen van hoger onderwijsinstellingen.....	10
2.2	Visie op veiligheid en zorgwekkend gedrag	11
2.3	Ondersteuning vanuit het Platform IV-HO.....	12
2.4	Zicht op zorgwekkend gedrag in het onderwijs	13
2.5	Veiligheid, zorgwekkend gedrag en studentenwelzijn.....	15
2.6	Betekenis voor deze verkenning	16
3	Eerste verkenning naar inrichting proces ZWG.....	18
3.1	Behoeftte aan aanknopingspunten: een enquête.....	18
3.2	Vragen en respons enquête onder hoger onderwijsinstellingen.....	18
3.3	Enquête onder ketenpartners	21
3.4	Reflectie op de enquêtes.....	23
4	Diepere analyse van processen en behoeften	24
4.1	Gesprekken en focusgroepen	24
4.2	Beleid en mate van organisatie van processen	24
4.3	Behoefttes ten aanzien van ketensamenwerking	28
5	Conclusies en aanbevelingen	31
5.1	Inleiding op de conclusies	31
5.2	Beschouwing op de bevindingen.....	31
5.3	Aanbevelingen	34
5.4	Mogelijk vervolgonderzoek	34

1. Aanleiding en opzet van de verkenning

1.1 Waarom deze verkenning

Hoger onderwijsinstellingen vormen een afspiegeling van de maatschappij, en blijven daarmee niet gevrijwaard van allerlei vraagstukken die breder maatschappelijk spelen. Een permanent vraagstuk zijn zorg- en veiligheidsproblemen die voortkomen uit het gedrag dat sommige studenten vertonen. Dit kan om hele uiteenlopende problemen gaan, soms opvallend zichtbaar, maar dikwijls ook meer latent of verborgen. In veel gevallen kan het gaan om een situatie die opeens door een van de (docerende) medewerkers 'ontdekt' wordt, die vervolgens voor de keus én de vraag staat hoe er in deze situatie gehandeld moet gaan worden.

Per onderwijsinstelling zal het verschillen hoe hiermee omgegaan wordt. Gezien de bredere maatschappelijke context richt deze verkenning zich echter niet zozeer op de interne invulling die de hoger onderwijsinstellingen hieraan geven¹, maar met name de wijze waarop samenwerking gezocht wordt met ketenpartners.

Hierin is het met name te doen om het veiligheidsaspect: daar waar het zorgwekkende gedrag van een individu een bedreiging vormt, met name voor anderen, maar mogelijk ook zichzelf. Voor het zorgaspect van het zorgwekkende gedrag wordt aangenomen dat de interne en externe opvolging doorgaans voldoende geadresseerd zal zijn, ongeacht alle ruimte voor verbetering die op dat gebied vast nog te boeken is. Voor zowel het zorgaspect als het veiligheidsaspect geldt dat de hoger onderwijsinstellingen een signalerende functie hebben.

Daar waar een zorgbehoefte vaak alleen op het individu ingrijpt, en dus individueel geadresseerd moet worden, kan het veiligheidseffect van zorgwekkend, ongewenst gedrag een bredere populatie raken, waarbij directe actie noodzakelijk is. Dit laat onverlet dat het zorgaspect en het veiligheidsaspect dikwijls met elkaar verweven zijn, en een veiligheidscomponent vaak niet (duurzaam) te verhelpen is zonder een zorgcomponent te adresseren. Centraal staat echter de directe noodzaak om op te treden om een zich manifesterende dreiging afdoende onder controle te krijgen, voorbeeld van zo'n situatie is wanneer er een aanslag ergens in de wereld is gebeurd, en een student in het bijzijn van medestudenten en docent roept ook zoiets van plan te zijn. Deze verkenning richt zich met name op de manier waarop hoger onderwijsinstellingen hierin samenwerking zoeken met ketenpartners.

Dit gaat zowel om de bijstand door ketenpartners om de instelling te ondersteunen bij een situatie binnen hun instelling, als de behoefte om vroegtijdig geïnformeerd en betrokken te worden door ketenpartners op het moment dat er een bedreiging is of kan ontstaan waarvan de instelling niet op de hoogte is, maar een andere partner wel. Voorbeeld van een dergelijke situatie is wanneer een hoger onderwijsinstelling wordt geïnformeerd dat een van

¹ Hierover is onlangs een (scriptie)onderzoek uitgekomen dat ook vanuit het Platform IV-HO is geïnitieerd: Van Ansem (2019), *Het topje van de ijsberg – Een onderzoek naar de aanpak van zorgwekkend gedrag in het hoger onderwijs*, Radboud Universiteit Nijmegen.

hun actieve studenten interne en externe begeleiding nodig heeft vanwege een ernstig geweldsdelict dat hij gepleegd heeft.

De Rijksoverheid roept via de NCTV-beleidsagenda gericht op tot samenwerking in het tegengaan van radicalisering en polarisatie. Tot nog toe was er echter geen duidelijk beeld op welke wijze dergelijke samenwerkingsprocessen zijn ingericht, en welke obstakels hoger onderwijsinstellingen hierbij ondervinden.

Deze verkenning, en het (scriptie)onderzoek van Niek van Ansem naar de aanpak van zorgwekkend gedrag in het hoger onderwijs, zijn voor zover bekend de eerste voorbeelden van gericht onderzoek binnen deze thematiek van zorgwekkend gedrag. Het onderzoek van Van Ansem richt zich op de aanpak binnen onderwijsinstellingen zelf, deze verkenning richt zich op de ketensamenwerking met externe partners.

1.2 Afbakening en definiëring

Doordat er zo weinig bekend was, ontbrak het de onderzoekers aan een duidelijk vertrekpunt, een stand van zaken op dat moment bij de hoger onderwijsinstellingen. Zo was onbekend hoe de verschillende hoger onderwijsinstellingen in Nederland überhaupt met dit vraagstuk omgingen, dus qua interne processen, en ook onbekend was de rol van ketenpartners daarin. Het onderzoek van Van Ansem heeft betrekking op het eerste punt van de interne organisatie rond zorgwekkend gedrag.

Deze verkenning daarentegen gaat nader in op de ketensamenwerking met externe partners. Hierbij is besloten om de focus van deze verkenning te beperken tot het veiligheidsaspect. Dit resulteerde in de definiëring van het begrip 'zorgwekkend gedrag' dat snel tot containerbegrip verwordt, als 'gedrag van studenten dat een veiligheidsvraagstuk voor de HO-instelling vormt'. Deze beperking tot het veiligheidsdomein betekent dat als het gaat om ketenpartners, er vooral gekeken is naar organisaties binnen dit domein, dus politie, gemeente, veiligheidshuis en OM.

Onder 'ketenpartners' verstaan wij organisaties binnen het veiligheidsdomein, waar mee samengewerkt kan worden bij een veiligheidsvraagstuk rond zorgwekkend gedrag. Dit wil dus zeggen dat er niet noodzakelijkerwijs al sprake hoeft te zijn (geweest) van (eerdere) samenwerking. De samenwerking kan verschillende vormen aannemen, maar basisuitgangspunt voor deze verkenning is dat er in ieder geval sprake is van contact tussen de onderwijsinstelling en een ketenpartner.

Van 'echte' ketensamenwerking is eigenlijk pas sprake wanneer meerdere organisaties structureel in onderling verband afstemming hebben over een gemeenschappelijk probleem, dat kan zijn een casus, maar ook een geconstateerde kwetsbaarheid op het gebied van veiligheid, bijvoorbeeld wanneer er een vermoeden is van drugshandel binnen de instelling, zonder dat daar al een concreet voorbeeld van bekend is. In deze verkenning beschouwen we ketensamenwerking echter iets breder dan alleen binnen deze definitie van structurele afstemming, zo wordt stilgestaan bij de mate waarin hoger onderwijsinstellingen en organisaties uit de veiligheidsketen elkaar überhaupt weten te vinden, ook als dat slechts incidenteel is, en er geen sprake hoeft te zijn van criminaliteit.

1.3 Vertaling naar (hoofd)vragen in de verkenning

Centraal staat de samenwerking tussen hoger onderwijsinstellingen en ketenpartners in Nederland bij vraagstukken die voortkomen uit zorgwekkend gedrag van studenten.

Zoals in 1.2 al is aangestipt, is naast deze verkenning naar ketensamenwerking, ongeveer gelijktijdig een onderzoek uitgevoerd naar de omgang met zorgwekkend gedrag binnen hoger onderwijsinstellingen. Om die reden wordt daar in deze verkenning minder uitvoerig bij stilgestaan. De centrale vraag van deze verkenning is:

In hoeverre is er sprake van ketensamenwerking tussen hoger onderwijsinstellingen en ketenpartners in Nederland rond veiligheidsvraagstukken voortkomend uit zorgwekkend gedrag, wat zijn hierin de behoeften van de hoger onderwijsinstellingen en in hoeverre kan aan die behoeften tegemoetgekomen worden?

De behoeften van hoger onderwijsinstellingen worden gerelateerd aan hun maatschappelijke opdracht (namelijk het bieden van onderwijs en faciliteren van onderzoek) en factoren waar zij mee geconfronteerd worden bij het vormgeven van die opdracht.

Dit vraagt om een korte beschouwing van de context waarin hoger onderwijsinstellingen zich bevinden. De aandacht voor zorgwekkend gedrag binnen het hoger onderwijs kan in een breder perspectief gezien worden, waarin ontwikkelingen aanleiding geven voor intensivering van deze aandacht.

Voor een nadere beschouwing van de behoeften, is een indruk van de huidige stand van zaken nodig, waar het gaat om de eigen aanpak binnen hoger onderwijsinstellingen. Het onderzoek van Van Ansem staat hier uitgebreider bij stil, maar om deze verkenning naar ketensamenwerking als een leesbaar geheel te presenteren, en ook om de accenten die van belang zijn voor ketensamenwerking goed te leggen, wordt in deze verkenning eveneens stilgestaan bij hoe het een en ander op dit moment binnen hoger onderwijsinstellingen is georganiseerd.

Van daaruit wordt dan verder gekeken naar de mate van samenwerking met organisaties uit de veiligheidsketen. Inzicht in deze huidige stand van zaken is nodig om uitspraken te kunnen doen over verdere behoeften, zowel aan de kant van hoger onderwijsinstellingen als aan de kant van ketenpartners.

Dit alles samen geeft een beeld van de huidige stand van zaken van de ketensamenwerking rond zorgwekkend gedrag in het hoger onderwijs.

1.4 Aanpak

De analyse van de context waarbinnen hoger onderwijsinstellingen zich bevinden, staat stil bij de (juridische) kaders, onder andere ten aanzien van wat de 'zorgplicht' van onderwijsinstellingen inhoudt. Dit betreft echter niet een uitgebreid juridisch onderzoek of analyse van wetten en jurisprudentie, maar eerder een bondige schets van een deel van de 'werkelijkheid' waarmee instellingen zich geconfronteerd zien. Deze 'werkelijkheid' is overigens breder dan alleen wet- en regelgeving, de achtergronden van relevante

maatschappelijke ontwikkelingen zijn wel onderwerp van eerder onderzoek geweest, deze worden meegenomen in de beschouwing van de context.

Aangezien er niet eerder onderzoek is gedaan naar dit onderwerp binnen het hoger onderwijs, en er dientengevolge weinig aanknopingspunten zijn die als vertrekpunt voor inhoudelijk diepgravende analyse dienen, is eerst een enquête uitgezet onder hoger onderwijsinstellingen in Nederland, alsook onder ketenpartners. Doel van deze enquête was niet zozeer een representatief beeld te krijgen van hoe het in Nederland over de hele linie geregeld is, maar meer een indicatie welke verschillende 'smaken' er zijn als het gaat om een omgang met voorstaande problematiek.

De enquête is verspreid via het netwerk van het Platform, deelname was vrijwillig en zonder beloningsmechanisme, zodat er sprake is van een ongedwongen respons. Keerzijde van deze aanpak is dat de respons vooral vergaard is onder wat vermoedelijk toch al de meest bij het platform betrokken instellingen zijn. Hoger onderwijsinstellingen die ten opzichte van deze betrokken instellingen achter lopen, waar het gaat om het praktisch uitvoering geven aan beleid op dit terrein van zorgwekkend gedrag, hebben daarmee een grotere kans buiten de scope van de enquête te vallen. Deze enquêtering moet daarom gezien worden als indicatief, en niet zozeer als representatief. Omdat het totale aantal hoger onderwijsinstellingen relatief beperkt is (in Nederland zijn, afgaande op het overzicht in Studielink, 36 Hogescholen en 17 Universiteiten), zou het voor een representatief onderzoek nodig zijn om bijna alle instellingen te betrekken. Verder is in de huidige opzet geen rekening gehouden met dubbelingen (meerdere medewerkers van één instelling), om dit te kunnen controleren bij een enquête verdwijnt er iets van de anonimiteit van de geënquêteerde. Bij deze verkenning is hier niet voor gekozen, om het traject niet te omvangrijk te laten worden.

Verder wordt in deze verkenning ingegaan op wat instellingen zelf aangeven wat er van hen verwacht mag worden. Dit komt deels uit de enquête, maar voor een belangrijker deel uit individuele- en groepsgesprekken naar voren die in het kader van deze verkenning hebben plaatsgevonden.

De individuele interviews met medewerkers van hoger onderwijsinstellingen zijn vrijwel allemaal in gezamenlijkheid met Van Ansem gehouden, vanwege de verwevenheid van de onderwerpen van de beide onderzoeken. Hierbij is er vaak een geleidelijke overgang geweest in het gespreksverloop, waarbij de aandacht van de interne organisatie op een gegeven moment verlegd werd naar de samenwerking met ketenpartners rond het onderwerp van zorgwekkend gedrag.

In aanvulling op deze individuele gesprekken zijn er groepsgesprekken gehouden met vertegenwoordigers van hoger onderwijsinstellingen en ketenpartners samen. Daarnaast zijn individuele gesprekken gehouden met enkele vertegenwoordigers van ketenpartners, om vanuit hun perspectief mee te krijgen hoe er tegen ketensamenwerking wordt aangekeken.

De aanpak van de enquête en de opbrengst daarvan is verder uitgewerkt in hoofdstuk 3. De resultaten en bevindingen van de gesprekken worden gepresenteerd in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 bevat de conclusies en aanbevelingen van deze verkenning.

2. Context van ketensamenwerking en zorgwekkend gedrag

2.1 De (zorg)verplichtingen van hoger onderwijsinstellingen

Kerntaak van elke hoger onderwijsinstelling is, naast het doen van onderzoek, het bieden van onderwijs en scholing. Het bieden van een veilige leer- en werkomgeving is niet zozeer een kerntaak, maar eerder een randvoorwaarde. Onder normale omstandigheden is deze randvoorwaarde niet iets waar de gemiddelde docent zich veel mee bezig hoeft te houden; een veilige leeromgeving heeft dan eerder de connotatie van het creëren van een open sfeer waarin een open gesprek gevoerd kan worden, dan een (fysieke) bedreiging van de veiligheid van aanwezige studenten en docent.

Juist vanwege de open en aangename sfeer hechten veel onderwijsinstellingen aan een 'open karakter' van hun gebouwen, wat inhoudt dat er geen uitgebreide toegangscontrole plaatsvindt. Hoger onderwijsinstellingen geven aan (in de Rotterdamverklaring, die verderop aan de orde komt) dat een open en toegankelijk karakter van de instellingen een randvoorwaarde is voor het in vrijheid doen plaatsvinden van onderwijs en onderzoek. Het paradoxale van veel beveiliging is dat mensen zich daardoor juist onveilig kunnen gaan voelen, vanuit de gedachte 'kennelijk is dit nodig'.

Deze verkenning gaat echter niet over het creëren van een veilige omgeving in deze zin, maar over de manier waarop hoger onderwijsinstellingen omgaan met urgente bedreiging van de (fysieke) veiligheid van studenten en medewerkers, veroorzaakt door een (mede)student. Meer specifiek gaat het om de samenwerking die rond deze problematiek gezocht wordt met ketenpartners.

De problematiek kan uiteenlopend zijn van aard. Het kan gaan om vermoedens van radicalisering, agressief of crimineel gedrag op school, stalking, intimidatie (al dan niet seksueel), ongepast gedrag, overdreven interesse in geweld en/of wapens, eerwraak, en zo zijn er nog meer vormen die passen binnen dit brede begrip.

Maatschappelijk gezien is het slecht uitlegbaar wanneer een hoger onderwijsinstelling niet in zou grijpen wanneer er sprake is van dit soort problemen. Wat echter precies de plichten zijn van een hoger onderwijsinstelling, is niet volstrekt helder. Weliswaar zijn er verschillende wetten over zaken die (deels) te maken hebben of raken aan dergelijke problematiek², maar daarmee is er nog geen eenduidig beeld van de wijze waarop een hoger onderwijsinstelling de 'zorgplicht' dient in te vullen.

Volgens Paijmans (2013)³ is de zorgplicht een 'open norm', wat wil zeggen dat deze niet te vatten is binnen een strakke definitie. De zorgplicht voor hoger onderwijsinstellingen wordt in algemene zin gerelateerd aan Art.6:162 BW, betrekking hebbend op een 'onrechtmatige daad'.

Boek 6, algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht, titel 3: onrechtmatige daad

² Zoals de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB), Wet op de Ondernemingsraden en arbowetgeving

³ Paijmans, 2013, *De zorgplicht van scholen*

Artikel 162

1.

Hij die jegens een ander een onrechtmatige daad pleegt, welke hem kan worden toegerekend, is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt, te vergoeden.

2.

Als onrechtmatige daad worden aangemerkt een inbreuk op een recht en een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht of met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, een en ander behoudens de aanwezigheid van een rechtvaardigingsgrond.

3.

Een onrechtmatige daad kan aan de dader worden toegerekend, indien zij te wijten is aan zijn schuld of aan een oorzaak welke krachtens de wet of de in het verkeer geldende opvattingen voor zijn rekening komt.

“Hetgeen in het maatschappelijk verkeer betaamt” is een ruime definitie, die meebeweegt met veranderende opvattingen in de samenleving. Dit betekent dat wanneer door een hoger onderwijsinstelling niet wordt ingegrepen ten aanzien van een veiligheidsprobleem, zodanig dat dit in het algemeen gezien wordt als een verwijtbare tekortkoming, dit binnen deze begripsbepaling valt.

Merk op dat toetsing altijd achteraf plaatsvindt, op voorhand is dus niet altijd eenduidig vast te stellen of er voldoende invulling is gegeven aan een verantwoordelijkheid.

Daarbij zijn twee kanttekeningen te maken. De eerste kanttekening is dat er meerdere benaderingen van een dergelijke verantwoordelijkheid te onderscheiden zijn, bijvoorbeeld vanuit een aansprakelijkheidsgedachte of vanuit een vormgevingsgedachte. De tweede kanttekening is dat wanneer een bepaalde verantwoordelijkheid bestuurlijk toegeëigd wordt, dit verwachtingen kan scheppen, waar de onderwijsinstelling vervolgens weer op aangesproken kan worden. Houdt de instelling zich alleen met de inhoud van onderwijs bezig, of moeten ook de randvoorwaarden worden gecreëerd om studenten optimaal te laten presteren, en als dat het geval is, hoever moet men daarin gaan? Een incident kan maken dat er een vergrootglas ligt op het beleid, waarbij ondervonden tekortkomingen die te voorzien waren, het College van Bestuur worden aangerekend.

Voor hoger onderwijsinstellingen betekent dit dat het bestuur een positie in moet nemen die volgens hun eigen visie recht doet aan de doelstellingen van de organisatie, maar ook aan de eigen positie binnen het maatschappelijke speelveld, en de verwachtingen die deze positie met zich meebrengt. Daarmee kan de taakopvatting breder worden dan alleen het bieden van onderwijs en het doen van onderzoek.

Hierbij is de ondergrens gebaseerd op de juridische verplichtingen die specifiek zijn gemaakt in wetgeving, en waar de hoger onderwijsinstelling zich simpelweg aan dient te houden, maar de bovengrens is sterk afhankelijk van het ambitieniveau van het college van bestuur.

2.2 Visie op veiligheid en zorgwekkend gedrag

Dat de zorgplicht gezien kan worden als een 'open norm', wil echter niet zeggen dat het daarmee aan ieder kader ontbreekt voor het bepalen van een koers door een college van bestuur. Zo heeft bijvoorbeeld het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aandacht voor het bevorderen van sociale veiligheid in het (hoger) onderwijs. OCW zoekt hierin echter de samenwerking met (vertegenwoordiging vanuit) het onderwijs zelf. Voor basis-, middelbaar en beroepsonderwijs verloopt dit via de stichting School & Veiligheid. Voor het hoger onderwijs is dit dus het Platform IV-HO.

Het platform is feitelijk begonnen met een initiatief van betrokken medewerkers op het gebied van veiligheid van de hoger onderwijsinstellingen zelf, inmiddels heeft het platform een formele status vanuit de Vereniging Hogescholen en de VSNU (universiteiten) aangestuurd door een stuurgroep met bestuurders van hogescholen en universiteiten.

In 2016 is een eerste gezamenlijke visie op integrale veiligheid opgesteld in de 'Rotterdamverklaring', die door de colleges van bestuur van de meeste ho-instellingen werd onderschreven. In juni 2018 is hier tijdens de conferentie Safe & Open Hoger Onderwijs vervolg aan gegeven met de 'intentieverklaring integrale veiligheid', waarin - voortbouwend op de Rotterdamverklaring - is aangegeven dat vertrouwen centraal moet staan, zowel in onderlinge professionele relaties als tussen het Rijk en de instellingen. Het uitgangspunt in deze intentieverklaring is dat de hoger onderwijsinstellingen zelf de verantwoordelijkheid nemen voor het organiseren van integraal veiligheidsbeleid in hun instelling, men de risico-regelreflex tegengaat en het ministerie deze aanpak steunt.

Via IV-HO kan worden samengewerkt en collegiale feedback worden gevraagd, maar het staat elke hoger onderwijsinstelling vrij om daar al dan niet gebruik van te maken. Evenwel blijft het bestuur van een hoger onderwijsinstelling degene die bepaalt hoe invulling wordt gegeven aan deze eigen verantwoordelijkheid.

2.3 Ondersteuning vanuit het Platform IV-HO

Vanuit het Platform IV-HO wordt ondersteuning aangeboden op diverse thema's, waaronder zorgwekkend gedrag en radicalisering⁴. Zo biedt het platform een E-learning zorgwekkend gedrag aan, die medewerkers van hoger onderwijsinstellingen kunnen volgen. Daarin wordt hen onder andere geleerd hoe signalen van zorgwekkend gedrag te herkennen zijn en welke vervolgstappen mogelijk zijn. Voor dit thema is verder een escalatieladder geformuleerd, die door hoger onderwijsinstellingen gehanteerd kan worden.

Deze escalatieladder is beschikbaar via de website van het platform (www.integraalveilig-ho.nl), en heeft de vorm van een stroomschema waarin is weergegeven welke stappen ondernomen moeten worden wanneer er sprake is van een zorgwekkend signaal of een acuut risico.

Waar de escalatieladder onder andere toe aanzet, is om bij twijfel altijd over te gaan tot collegiale consultatie. Verder geeft de escalatieladder aanknopingspunten hoe en wanneer informatie gedeeld kan worden. Het delen van informatie:

⁴ Ongeacht ideologie

- moet wanneer er sprake is van een wettelijke plicht (zoals aan de orde is bij onderwerpen als benoemd in paragraaf 2.1),
- mag wanneer de betreffende persoon daar toestemming voor geeft,
- en kan wanneer er sprake is van een 'conflict van plichten' of gewetensnood.

Daarnaast geeft de escalatieladder weer dat het College van Bestuur altijd een rol heeft wanneer informatie gedeeld dient te worden met externe organisaties, maar hier geen wettelijke grond of toestemming van de betrokkene voor is. Deze rol kan zijn dat er instemming wordt gegeven wanneer er sprake is van een acuut risico, of als er een besluit genomen moet worden over de adviezen uit het (intern) multidisciplinair overleg. Een dergelijk multidisciplinair overleg is aan de orde wanneer docenten en studentbegeleiders via de lijn (management) niet tot een oplossing komen in gesprek met de betrokkene en de zorg niet is weggenomen.

2.4 Zicht op zorgwekkend gedrag in het onderwijs

Vanuit OCW zijn wel initiatieven genomen om meer zicht te krijgen op vraagstukken die te relateren zijn aan zorgwekkend gedrag.

Op verzoek van toenmalig minister Jet Bussemaker, minister van OCW heeft de journalist Margalith Kleiwegt in 2015 een rondgang gemaakt langs vier hbo's, acht mbo's en vijf vmbo's. Dit resulteerde in de reportage 'Twee werelden, twee werkelijkheden'⁵, die in januari 2016 door het ministerie werd uitgegeven. Deze rondgang speelde tegen de achtergrond van de aanslagen in Parijs, waaronder de aanslag op Charlie Hebdo. De vraag van de minister was om in beeld te brengen hoe gevoelige maatschappelijke kwesties de klas binnen komen.

De reportage schetst een beeld van de discussies en de zorgen die er rond polarisering en radicalisering leven in het onderwijs. Het gaat in op de spanningen die ontstaan wanneer in de klas thema's aangesneden worden waarover onder de studenten heel tegengestelde opvattingen bestaan. Het beschrijft verder de verlegenheid onder docenten met dit soort situaties die leidt tot het vermijden van het gesprek hierover.

Daarnaast wordt ingegaan op de tegenstellingen tussen de 'straatcultuur' waar sommige jongeren zich buiten de schoolomgeving in begeven, en de normen en waarden die passen bij het bieden van onderwijs.

Voor wat betreft de hbo-instellingen gaat het onder andere over de mate waarin docenten zich verhouden tot studenten die zeer fundamentalistisch-religieus zijn, en daarin neigen naar extremisme. De stelligheid waarmee andere denkbeelden dan de eigen worden afgewezen, stuit veel docenten en medestudenten tegen de borst, maar dit resulteert er al snel in om het dan maar niet over gebeurtenissen te hebben die daaraan raken.

In haar conclusie stelt Kleiwegt dat 'een open houding en meer belangstelling voor elkaar zoveel zou schelen'. Verder noemt zij dat leerlingen zich onvoldoende lijken te verdiepen in

⁵ Te downloaden via: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/02/01/twee-werelden-twee-werkelijkheden-een-verslag-over-gevoelige-maatschappelijke-kwesties-in-de-school>

het verschil tussen feitelijkheden en complottheorieën. Sociale media spelen daar een belangrijke rol in.

Verder waarschuwt zij dat het een 'hellend vlak' is wanneer docenten meebewegen met leerlingen in de gedachte dat niemand meer te vertrouwen is, en alle waarheid als relatief wordt gezien. Volgens haar wordt daarnaast door het bestuur of directie van een onderwijsinstelling niet altijd onderkend hoe de enorm uiteenlopende ideeën van studenten tot problemen leiden bij het geven van onderwijs. Radicalisering van een student heeft effect op de medestudenten, die hier bang van worden, of worden meegesleept in het gedachtegoed van anderen.

Volgens haar moet het antwoord vooral uit het onderwijs zelf komen, vanuit de eigen expertise en in de opleiding van docenten. Hierover merkt ze op: 'dit is misschien hoog gegrepen en idealistisch, maar, zo is mijn ervaring, idealistisch zijn de meeste docenten ook'.

Eveneens op verzoek van minister Bussemaker is in 2017 door Naïma Azough (o.a. kamerlid voor GroenLinks tussen 2002 en 2010) onderzocht hoe professionals in het jeugddomein omgaan met de preventie van extremisme en de bevordering van sociale cohesie, en welke ondersteuning ze daarbij nodig hebben. Hiertoe sprak zij met meer dan honderd professionals en deskundigen, onder andere docenten uit alle geledingen van het onderwijs, van primair onderwijs tot het hoger onderwijs.

In haar rapportage gaat Azough onder andere in op 'professionele eenzaamheid': 'ook als er geen sprake is van ernstige incidenten of risico's, kunnen professionals zich zorgen maken over verontrustend gedrag van een jongere, over merkbare invloed van actuele ontwikkelingen op de sfeer in de organisatie of vinden professionals het lastig moeilijke onderwerpen bespreekbaar te maken'.

Zij betoogt dat voor deze worsteling in de eigen organisatie 'te vaak' onvoldoende oog is, waardoor deze professionals blijven zitten met een handelingsverlegenheid, over hoe het gesprek aangaan kan worden, of welke vervolgstappen mogelijk zijn, en welke gevolgen die kunnen hebben. Volgens haar is de sfeer in de organisatie hier heel belangrijk in. Als die niet goed is, kan er een klimaat ontstaan waarin professionals zich onzeker voelen, zich schamen voor hun vragen en waarin er over elkaar wordt gesproken in plaats van met elkaar. Bestuurders hebben hier een sleutelrol in.

Investeren in professionals heeft, naast training, vooral meerwaarde in de vorm van aanvullende kennis middels scholing, die professionals van pas kan komen in het gesprek met studenten. Het in gesprek blijven met jongeren is het belangrijkste, hierbij kunnen docenten putten uit de al opgebouwde expertise vanuit het onderwijsvak zelf.

Een belangrijke vraag die door Azough wordt behandeld, is 'Wat als ik het mis heb?'. Hierin blijkt er een belangrijke drempel te zijn voor het delen van zorgen, met name waar het terreinen betreft waar onder andere politie en andere organisaties binnen het nationale veiligheidsdomein een rol hebben. Vrees voor de consequenties, zowel van het onterecht melden als van de repercussies (vanuit de desbetreffende student) bij een terechte melding, leiden in sommige gevallen tot verlamming.

Volgens Azough kunnen de soms grote verschillen in perceptie tussen ketenpartners in het jeugddomein en het veiligheidsdomein - nationale veiligheid versus belang van het kind,

verdachte versus kwetsbare jongere, signalen versus privacygevoelige informatie - overbrugd worden. Voorwaarde is dan wel dat professionals uit het onderwijs als gelijkwaardige partners gezien worden, en niet alleen maar geïnformeerd worden, zonder verder betrokken te worden bij het komen tot een goede aanpak.

Uit de onderzoeken van Kleiweght en Azough blijkt dus een duidelijke aandacht vanuit de Rijksoverheid voor vraagstukken betreffende polarisering en radicalisering. Dit vormt echter slechts een deel van het spectrum van alle problematiek die raakt aan het thema 'zorgwekkend gedrag'.

Naar andersoortige problematiek, zoals invloeden uit de onderwereld, eerwraak, gewelddadigheid, intimidatie en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag die voor een onveilige situatie kunnen zorgen, is minder onderzoek gedaan binnen het (hoger) onderwijs. Als gekeken wordt naar wat dit vraagt van professionals binnen het hoger onderwijs, zijn er echter wel veel parallellen zichtbaar tussen al deze verschillende vormen van zorgwekkend gedrag.

2.5 Veiligheid, zorgwekkend gedrag en studentenwelzijn

De onderzoeken van Kleiweght en van Azough staan stil bij thema's als radicalisering en polarisering. Wat dat betreft valt het op dat in bijvoorbeeld de evaluatie van de Nationale Contraterrorismestrategie van de NCTV van 2016, uitgevoerd door USBO Advies (Universiteit Utrecht, Departement Bestuurs- & Organiseringswetenschap) onderwijsorganisaties niet naar voren komen als een samenwerkingspartner. Slechts het ministerie van OCW en gemeenten worden benoemd als mogelijke partners die iets kunnen betekenen in relatie tot onderwijs, maar daar wordt verder niet uitvoerig bij stilgestaan. Dit terwijl in de Nationale Contraterrorismestrategie van de NCTV zelf het onderwijs wel genoemd staat als partner. Overigens veronderstelt de NCTV daarin: "onderwijsinstellingen hebben de kennis en expertise in huis om zorgwekkend gedrag en radicalisering tijdig te signaleren en tegen te gaan", dat is iets waar in deze verkenning niet voetstoots vanuit wordt gegaan.

De veiligheidsvraagstukken voor hoger onderwijsinstellingen die te relateren zijn aan zorgwekkend gedrag, zijn dus zoals hierboven geschetst, veel breder dan alleen radicalisering en polarisering. Daar waar het gaat om terrorisme of het dreigen met geweld, is er sprake van een vergevorderde escalatie. Zorgwekkend gedrag kent echter vele verschijningsvormen (zoals genoemd in 2.1), die vaak al in een eerder stadium gesignaleerd kunnen worden.

Het opleiden van studenten is de primaire focus van hoger onderwijsinstellingen, maar dat kan niet los gezien worden van een bredere aandacht voor studentenwelzijn. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de Gezamenlijke Ambitie Studentenwelzijn⁶, gedragen door de koepelorganisaties VSNU en Vereniging Hogescholen, studentenbonden en het ministerie van OCW. Ook hiervoor geldt dat het aan de individuele instellingen is om daar verdere invulling aan te geven.

⁶ 'Naar een inclusiever hoger onderwijs' – Gezamenlijke Ambitie Studentenwelzijn is opgesteld door het Interstedelijk Studenten Overleg, de LVSb, UVH, Expertisecentrum Handicap + Studie, Vereniging Hogescholen, VSNU en het Ministerie van OCW

In deze ambitie wordt ingegaan op thema's als inclusiviteit, informatievoorziening en financiële ondersteuning, maar ook op studentenbegeleiding. Momenteel is het al zo dat op de meeste hoger onderwijsinstellingen wel enige vorm van studieloopbaancoaching is. Verschillende onderzoeken in opdracht van de Hogeschool Rotterdam laten echter zien dat het niet vanzelfsprekend is dat dit aanbod aansluit bij de behoefte, en dat de invulling sterk kan verschillen, zelfs binnen een onderwijsinstelling. Hierbij blijken de begeleiders of coaches niet altijd hetzelfde te denken over de invulling van hun taak, en of die zich alleen richt op het studiesucces van een student, of ook op diens verdere welzijn, zoals bij privéproblemen.

2.6 Betekenis voor deze verkenning

Tegen de achtergrond van deze context is de verkenning naar ketensamenwerking rond zorgwekkend gedrag verricht. Om de uitkomsten van deze verkenning onderling te kunnen vergelijken, heeft de focus gelegen op het benaderen van degenen die binnen de hoger onderwijsinstelling een coördinerende functie hebben ten aanzien van (integrale) veiligheid in het algemeen en zorgwekkend gedrag in het bijzonder.

Daarbij dient opgemerkt te worden dat zowel de functieomschrijving als de inhoudelijke aard van de werkzaamheden van deze functionarissen uiteenloopt. Sommigen hebben vooral een facilitaire functie, waarbij de verantwoordelijkheid voor veiligheid een portefeuille betreft die men 'erbij doet'. Andere instellingen hebben een manager integrale veiligheid die een eigen afdeling onder zich heeft, inclusief een eigen beveiligingsorganisatie. Dan zijn er nog velen die wij gesproken hebben die zich ergens binnen dit spectrum bevinden.

Het spreekt voor zich dat de inhoudelijke deskundigheid van de gesprekpartners verschillend was, evenals hun perspectief op problemen die zij onder de noemer 'zorgwekkend gedrag' scharen.

Vanuit de hiervoor geschetste context is de verwachting dat de wijze waarop binnen de instelling aan integrale veiligheid en de omgang met zorgwekkend gedrag wordt gewerkt, sterk samenhangt met het commitment van bestuurders op deze thematiek. Dat gezegd hebbende, kan het voorkomen dat degene die veiligheid als kerntaak heeft, dit vanuit een eigen passie of urgentiebeleving doet en daarmee ook resultaten boekt, waarbij het echter niet altijd meevalt om punten van zorg bij het bestuur geagendeerd te krijgen.

Vanuit het onderzoek dat is uitgevoerd door Niek van Ansem, als afstudeeronderzoek in opdracht van platform IV-HO, blijkt dat de mate waarin de *interne* organisatie binnen hoger onderwijsinstellingen rond zorgwekkend gedrag is vormgegeven, behoorlijk verschilt tussen instellingen. Instrumenten die door platform IV-HO zijn ontwikkeld, zoals de escalatieladder, zijn vaak wel bekend, maar de mate waarin ze daadwerkelijk toegepast of gedeeld worden, is vaak gering. Sommige instellingen hebben hier al een slag mee gemaakt door dit model min of meer te adopteren, maar vele ook niet.

Een heldere interne structuur is niet een absolute voorwaarde voor goede ketensamenwerking, maar kan wel gezien worden als een goede basis. De verwachting voorafgaand aan de verkenning was dat wanneer weinig sprake is van een heldere interne

structuur, de samenwerking met ketenpartners ook achterblijft. Vandaar dat in deze verkenning aandacht is geschonken aan deze interne structuur.

3 Eerste verkenning naar inrichting proces ZWG

3.1 Behoeftte aan aanknopingspunten: een enquête

Inzicht in de mate waarin tot nu toe sprake is van ketensamenwerking rond veiligheidsproblemen gerelateerd aan zorgwekkend gedrag staat centraal in deze verkenning. De enquête is geïnitieerd vanuit een behoefte om aanknopingspunten te vinden voor de inhoudelijke gesprekken, aangezien er nog weinig bekend was over dergelijke samenwerking.

De primaire focus voor deze enquête is op die medewerkers bij hoger onderwijsorganisaties die daar het beste zicht op hebben. Het doel van de enquête is dan ook niet om een representatief beeld op te halen van hoe het er in het land precies voorstaat, maar om een indicatie te krijgen in welke richting antwoorden te vinden zijn door middel van diepgaandere gesprekken.

De enquête is anoniem uitgezet: via een link in een mail is de enquête verspreid onder een brede groep contactpersonen van IV-HO, met het verzoek deze verder te verspreiden. In de enquête is niet gevraagd naar persoons- of contactgegevens. Dit laatste had achteraf nog wel een optionele toevoeging kunnen zijn, maar afwezigheid hiervan heeft de verkenning niet gehinderd. Participanten hadden wel de optie om naar een mailadres te reageren indien ze zelf graag wilden participeren in een verdiepend interview.

3.2 Vragen en respons enquête onder hoger onderwijsinstellingen

Als eerste is gevraagd of men bij een hogeschool dan wel universiteit werkzaam is, en in welke functie. Onder de 40 respondenten zijn 19 veiligheidscoördinatoren, 9 studentondersteuners (zoals studentpsycholoog, schoolmaatschappelijk werker, etc.) en 3 teamleiders. Verdere respondenten zijn onder andere een bestuurssecretaris, een manager Safety & Document services, een beleidsadviseur, een hoofd beveiliging, een hoofd huisvesting en beheer (die veiligheid als neventaak heeft), tot slot een medewerker en een coördinator van het studieloopbaancentrum bij hun (respectievelijke) instellingen.

Van de 40 respondenten zijn er 32 werkzaam bij een hogeschool en 8 bij een universiteit. Omdat de enquête anoniem is, blijft onbekend hoe groot de overlap (meerdere medewerkers van een en dezelfde instelling) is. Daarmee is de responsgroep groot genoeg om een indicatie te geven, maar net te beperkt om representatief te zijn voor de hele sector, dat was echter ook niet het doel van de enquête.

Voorafgaand aan het verder invullen van de enquête is de afbakening geïntroduceerd: de enquête richt zich op het onderwerp 'zorgwekkend gedrag'. Dit begrip is afgebakend als 'het gedrag van studenten dat een veiligheidsvraagstuk voor de hoger onderwijsinstelling vormt'. Hiermee hebben we bewust het onderwerp niet als een zorgvraagstuk gepositioneerd, ondanks dat wij onderkennen dat het zorgaspect vaak een (prominente) rol speelt. Dit doen wij om weg te blijven bij diagnostiek of (vaak al ingerichte) zorg(proces)ketens, en specifiek in te gaan op het veiligheidsaspect waarmee een onderwijsinstelling zich geconfronteerd ziet.

Vertrekpunt voor deze vragenlijst is zorgwekkend gedrag, zoals hierboven gedefinieerd, dat door de (medewerkers van) de instelling zelf geconstateerd wordt.

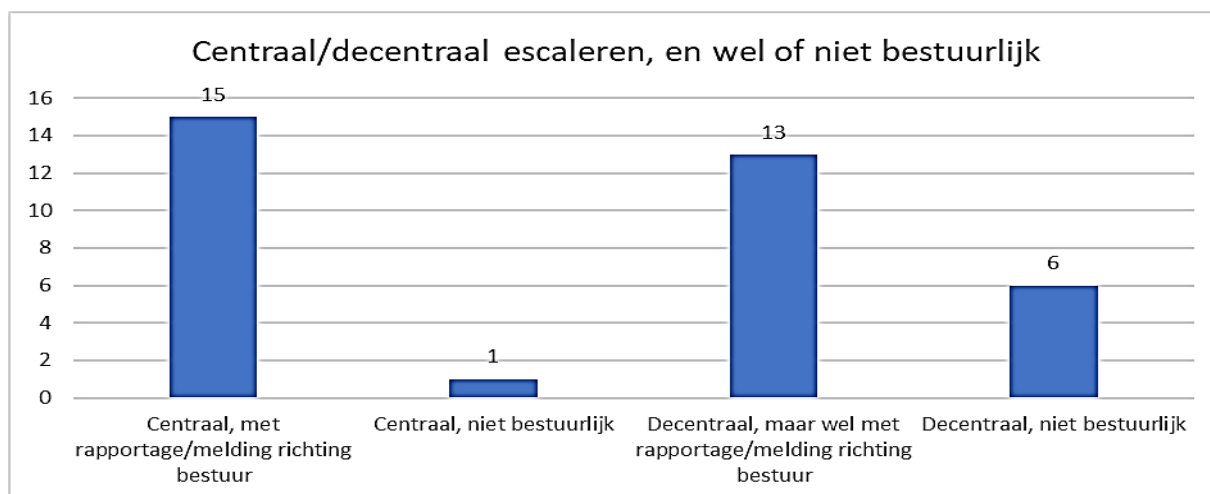
Na deze introductie is de eerste vraag of de medewerker of de betreffende instelling ervaring heeft met zorgwekkend gedrag, waarbij dit door medewerkers van de instelling zelf (als eerste) is geconstateerd.

Van de respondenten geven er 31 aan dat ze deze ervaring inderdaad hebben, twee respondenten geven aan van niet, en 6 respondenten geven aan dat dit bij hen onbekend is. Eén respondent (een studentondersteuner) heeft vanaf deze vraag de enquête niet verder ingevuld.

De tweede vraag luidt: *Wanneer zorgwekkend gedrag binnen uw instelling is, of zou worden geconstateerd, is daarvoor dan een proces ingericht of een procedure aanwezig?*

Hierop antwoorden 6 respondenten dat er geen proces is ingericht, maar er ad-hoc naar een oplossing wordt gezocht. 18 respondenten geven aan dat er een proces/procedure is voor escalatie intern, binnen de eigen instelling. 14 respondenten geven aan dat er een interne procedure is, en indien nodig ook extern richting ketenpartners wordt geëscaleerd. Een tweede respondent (interne vertrouwenspersoon) heeft vanaf deze vraag de enquête niet verder ingevuld.

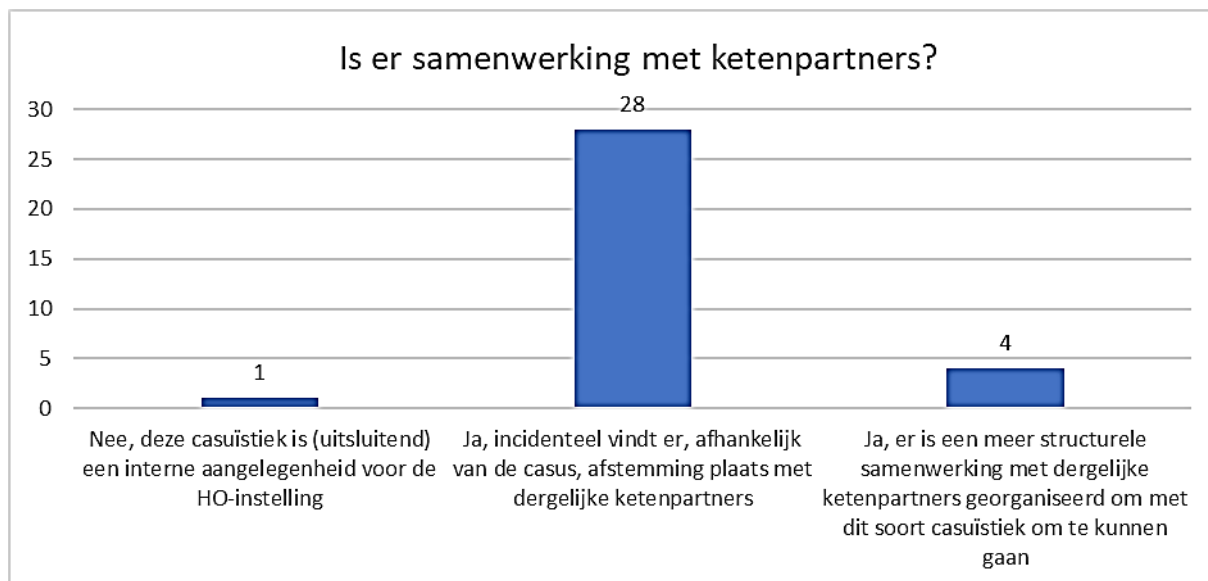
De derde vraag be vraagt of wanneer een incident om interne escalatie vraagt, dit centraal of decentraal in de organisatie wordt opgepakt, en of het bestuur van de instelling hierbij betrokken wordt. In de meeste instellingen is dit laatste inderdaad het geval, maar of iets centraal of decentraal wordt opgepakt, loopt sterk uiteen. Nog eens drie respondenten zijn bij deze vraag gestopt met het invullen van de enquête (studentondersteuner, beleidsadviseur en coördinator studieloopbaancentrum).

De vierde vraag luidt: *Is er samenwerking met externe (keten)partners, bijvoorbeeld (maar niet gelimiteerd tot) politie, reclassering, gemeente, veiligheidshuis als het gaat om veiligheidsproblemen die voortkomen uit zorgwekkend gedrag?*

Er is slechts één respondent die aangeeft dat dit niet het geval is. Er zijn 27 respondenten die aangeven incidenteel met deze ketenpartners samen te werken, en 4 respondenten die aangeven dat er een meer structurele samenwerking is. Twee respondenten (een veiligheidscoördinator en een medewerker studieloopbaancentrum) hebben vanaf deze vraag de enquête niet verder ingevuld.

Aan degenen die deze vraag met 'ja' hebben beantwoord, is gevraagd hoe deze samenwerking is bevallen. Hierbij kon de respondent zelf een antwoord invoeren in een open tekstveld.

Veruit de meeste reacties zijn heel positief, met name afstemming met de wijkagent (en in een enkel geval de studentpolitie) wordt genoemd, waarbij de coöperatieve houding en de nauwe afstemming meerdere keren terugkomen. Een enkeling noemt ook het Veiligheidshuis of Veilig Thuis, de gemeente of de reclassering. Deze contacten zijn in sommige gevallen wat moeizamer, of het ontbreekt aan terugkoppeling. Een paar keer komt terug dat "het meer brengen dan halen" is, "het is vaak eenrichtingsverkeer".

Uit de respons blijkt dat veel contacten ad-hoc of incidenteel zijn. Slechts een enkeling geeft aan dat er sprake is van een netwerk dat "staat", een ander geeft aan samenwerking als waardevol te zien, maar dat het nog wel tijd en inzet kost om elkaars "taal" te begrijpen. Weer een andere respondent geeft aan dat de samenwerking prima verloopt, maar dat deze nog wel uitgebreider en structureler moet. Verder weet iemand te vermelden dat de samenwerking prima verloopt, maar vanuit de hulpdiensten is geïnitieerd. Nog een andere quote: "er is nauwe afstemming met politie en andere ketenpartners, wanneer nodig".

Degene die heeft aangegeven dat het een interne aangelegenheid betreft, heeft de vraag gesteld gekregen of een dergelijke samenwerking wel wenselijk is. De respons hierop was dat dit in sommige situaties wel wenselijk kan zijn.

Verder stelden wij de vraag of ketensamenwerking wel/ook wenselijk is voor casuïstiek die buiten de definitie van zorgwekkend gedrag als veiligheidsvraagstuk valt. Drie respondenten geven aan dat dit niet het geval is. De andere 28 vinden dit wel wenselijk, waarvan 1 zelfs in tegenstelling tot zorgwekkend gedrag als veiligheidsvraagstuk. Twee respondenten zijn bij deze vraag gestopt met het verder beantwoorden van vragen (beiden studentondersteuners).

Aan degenen die hebben aangegeven dat dit wel wenselijk is, werd vervolgens de open vraag gesteld om wat voor casuïstiek het dan gaat, waarbij dit wenselijk zou zijn. Veel antwoorden op deze vraag hebben betrekking op studentenwelzijn, met name welzijn op geestelijk gebied (bijv. suïcidaliteit en verward gedrag), problematiek met stalking, internationalisering, veel dus op het grensvlak zorg/onderwijs. Maar ook criminaliteit of overlast, of verkeer op de campus worden genoemd. Verder noemt iemand "bedreigingen

via de mail". Daarvoor kan afgevraagd worden of dit niet toch gewoon ook een veiligheidsprobleem is.

Daarna werd de vraag gesteld of het voorkomt dat de instelling, in plaats van zorgwekkend gedrag zelf te constateren, door een externe partij (dat kan zijn bestuurlijk, vanuit het zorg- of veiligheidsdomein) gewaarschuwd wordt, of een mededeling krijgt over een casus van zorgwekkend gedrag van een student, althans informatie gerelateerd aan een student dat een veiligheidsvraagstuk voor de instelling vormt.

Hierop geven 22 respondenten aan dat dit inderdaad voorkomt, 8 respondenten stellen dat dit niet het geval is (geweest tot nog toe). Een respondent (veiligheidscoördinator) heeft vanaf deze vraag de enquête niet verder ingevuld.

Ook hier is gevraagd om wat voor casuïstiek het dan gaat. Dit loopt uiteen van suïcidaal gedrag, radicalisering tot crimineel gedrag, of de beëindiging van een gedwongen opname. Dit kan komen vanuit de politie/OM of de veiligheidsdiensten, maar ook vanuit Veilig Thuis of studentenhuisvesting.

Tot slot is gevraagd wat de belangrijkste behoefte van de betreffende hoger onderwijsinstelling is, als het gaat om ketensamenwerking rond zorgwekkend gedrag.

Wat veelvuldig genoemd wordt, is "korte lijnen", "delen van (kennis en) informatie" en "goede afstemming/contacten/goed netwerk". Enkele respondenten geven aan behoefte te hebben aan een netwerk of een meer structurele samenwerking. Een respondent noemt een duidelijke netwerkkaart die door alle betrokken organisaties actueel gehouden wordt als een behoefte. Enkele respondenten benoemen privacywetgeving als een belemmering voor goede informatiedeling.

In totaal hebben van de 40 respondenten er 30 daadwerkelijk de hele enquête doorlopen, de overigen zijn ergens onderweg afgehaakt.

3.3 Enquête onder ketenpartners

Naast deze enquête onder medewerkers van hoger onderwijsinstellingen, is er ook een enquête uitgezet onder ketenpartners. Deze is 13 keer ingevuld, en is dus puur indicatief, evenals de vraagstelling overigens.

Ook bij deze enquête is gevraagd naar de organisatie waar iemand werkzaam is, en naar het functietype binnen deze organisatie. Van de respondenten zijn er 5 werkzaam bij een gemeente, 2 bij een onderwijsorganisatie (namelijk mbo-instellingen), 1 bij het OM, 2 bij de politie en 3 bij het Veiligheidshuis.

Waar is iemand werkzaam en in welk functietype	Aantal
Gemeente	5
Beleid(advies)	3
Netwerkregisseur radicalisering, zowel advies als uitvoerend	1
Netwerkregisseur op wijkniveau	1

Onderwijs	2
Leidinggevend/coördinerend	2
Openbaar Ministerie	1
Operationeel	1
Politie	2
Leidinggevend/coördinerend	1
Operationeel	1
Veiligheidshuis	3
Leidinggevend/coördinerend	2
Operationeel	1
Eindtotaal	13

Op de vraag of de respondent of de betreffende organisatie ervaring heeft met samenwerking met een hoger onderwijsinstelling met betrekking tot zorgwekkend gedrag, antwoorden de meesten met ja. Slechts drie respondenten, namelijk een beleidsadviseur van de gemeente, een leidinggevende/coördinator van het veiligheidshuis en een leidinggevende van een onderwijsorganisatie geven aan van niet. Een andere leidinggevende van een onderwijsorganisatie en een operationeel medewerker van het veiligheidshuis geven aan hier niet bekend mee te zijn. De medewerker van het veiligheidshuis vult de enquête verder niet meer in; alle overige respondenten hebben verder de hele enquête doorlopen.

De volgende vraag stelt aan de orde of een behoefte tot een dergelijke samenwerking herkend wordt, in de eigen organisatie, maar ook aan de kant van de hoger onderwijsinstellingen. Opvallend is dat niemand aangeeft dat deze behoefte er expliciet niet is. Wel zijn er twee respondenten die aangeven dit niet te weten, voor zowel de eigen organisatie als voor de hoger onderwijsinstellingen, en zijn er twee andere respondenten die aangeven dat deze behoefte er wel in de eigen organisatie is, maar dat onbekend is of deze behoefte er ook is bij hoger onderwijsinstellingen. Verder valt op dat voor deze laatste categorie allebei de respondenten een leidinggevende/coördinerende functie hebben bij het Veiligheidshuis.

Toch is er vanuit het Veiligheidshuis wel enige ervaring, maar dan vanuit een informatiebehoefte: de school was gevraagd naar het gedrag van een student op school, ook vroeg men de school mee te denken over monitoring en een eventuele aanpak door school, maar dit kwam allemaal lastig tot stand. Hierbij wordt opgemerkt (door de respondent van het Veiligheidshuis) dat in het hoger onderwijs geen mentorschap of iets soortgelijks is, waardoor het lastig zou zijn om iemand te vinden die een specifieke student kent en er goed contact mee heeft. Verder wordt aangegeven dat men vanuit het Veiligheidshuis graag de onderwijsinstelling directer zou willen betrekken.

Andere instanties (o.a. gemeente) geven aan dat hoger onderwijsinstellingen hen wel weten te vinden met vragen. Verder zijn er enkele organisaties (gemeente, politie) die in sommige gevallen wel een vorm van netwerkoverleg of 'regulier' overleg hebben.

Meest in het oog springende is een respondent met een functie die zich het eenvoudigst laat omschrijven als een veiligheidsnetwerkregisseur op wijkniveau (in een grootstedelijke omgeving), deze geeft aan dat hij initiatief heeft genomen tot samenwerking rondom 'vroegsignalering'. Hierbij bemerkte hij dat hoger onderwijsinstellingen zich vaak geen

ketenpartner voelen in 'giftige' casussen. Daarom heeft hij zichzelf opgeworpen als een soort contactpersoon/loods tussen hoger onderwijs en het veiligheidsdomein. Deze respondent is erg te spreken over de toegenomen samenwerking en initiatieven daartoe.

Bij de vraag of hun organisatie nog specifieke wensen of behoeften heeft ten aanzien van verdere samenwerking, zijn de reacties van de respondenten wisselend. Sommigen hebben deze behoefte niet, anderen hechten vooral aan het elkaar weten te vinden 'wanneer nodig'. Sommigen geven wel aan dat er behoefte is aan 'meer interactie', een enkeling heeft het over het maken van meer structurele afspraken. Verschillenden wijzen op het onderscheid tussen het operationele, waarin vaak een redelijk goede afstemming is, en het meer strategische, beleidsmatige niveau, waar men elkaar niet echt weet te vinden. In dit geval is het operationele niveau dan wel het niveau van veiligheidsmanager/coördinator, want een andere respondent (van een mbo-instelling, die heeft deelgenomen aan de enquête voor ketenpartners) merkt op dat juist op managementniveau men elkaar wel weet te vinden, maar dat voor de afstemming tussen operationele medewerkers (de 'zorgschil') onduidelijk is hoe dit verloopt.

3.4 Reflectie op de enquêtes

Zoals de uitkomsten duidelijk laten zien, gaat het hier om een indruk. Deze indruk is dat er weliswaar regelmatig samenwerking is tussen hoger onderwijsinstellingen en ketenpartners, maar dat dit meestal casusgericht is. Overigens wordt dat niet noodzakelijkerwijs als problematisch gezien. Bij verschillende hoger onderwijsinstellingen wordt samenwerking gezien als iets wat alleen maar aan de orde hoeft te zijn wanneer een situatie daarom vraagt, maar wat niet direct verder opgetuigd hoeft te worden buiten individuele situaties om.

Voor sommige hoger onderwijsinstellingen is dit echter wel wenselijk. Een belangrijke factor die hierbij naar voren komt, is het zijn van een 'gelijkwaardige' partner, niet alleen maar als een partij die een interessante informatiebron kan zijn voor veiligheidsdiensten en justitie.

Interessant is dat omgekeerd er vanuit sommige ketenpartners duidelijk behoefte blijkt aan het betrekken van hoger onderwijsinstellingen als inhoudelijke partners binnen het veiligheidsnetwerk, maar dat vanuit hun perspectief er ondervonden wordt dat die rol niet altijd wordt opgepakt door een hoger onderwijsinstelling.

Uiteindelijk is er geen enkele ketenpartner die aangeeft geen behoefte te hebben aan ketensamenwerking, maar het 'hoe' is in veel gevallen nog niet helemaal helder. Dat kan waarschijnlijk niet losgezien worden van de wijze waarop processen intern binnen hoger onderwijsinstellingen zijn vormgegeven. Het beeld in dat opzicht is divers, op basis van de resultaten in de enquête kan geconstateerd worden dat de mate van centralisatie onder hoger onderwijsinstellingen sterk uiteenloopt. Aannemelijk is dat de mate waarin gevallen van zorgwekkend gedrag bekend worden daarmee eveneens zal verschillen per hoger onderwijsinstelling. Dat een hoger onderwijsinstelling dan niet altijd mee kan komen in dat wat een ketenpartner graag zou willen zien is waarschijnlijk niet altijd uit onwil, dit kan er ook aan liggen dat de organisatie nog onvoldoende is toegerust, bijvoorbeeld doordat bepaalde functies niet helder zijn gedefinieerd of ingevuld.

4 Diepere analyse van processen en behoeften

4.1 Gesprekken en focusgroepen

Om tot een nadere analyse te komen, is een aantal gesprekken gehouden bij hoger onderwijsinstellingen. In totaal is met medewerkers van zes hogescholen en vier universiteiten een uitgebreid interview gehouden. De instellingen die bezocht zijn liggen in zeven verschillende provincies.

In deze rapportage zullen we de betreffende instellingen niet met naam en toenaam benoemen, omdat het gaat om het verkrijgen van een beeld hoe het er in het land voorstaat en welke variatie daarin zichtbaar is, maar niet om het beleid van de individuele instellingen specifiek te beoordelen. Dit uitgangspunt was van belang om de respondenten vrijuit te kunnen laten vertellen; herleidbaarheid naar een individuele instelling was daarvoor niet behulpzaam, en voor deze verkenning ook niet noodzakelijk.

Na de gesprekken met de hoger onderwijsinstellingen zijn er enkele individuele gesprekken gevoerd met medewerkers van ketenpartners (het Openbaar Ministerie en Politie) om hun kijk op samenwerking met hoger onderwijsinstellingen te verkennen. Daarnaast zijn er twee focusgroepen georganiseerd om te spreken met vertegenwoordigers van zowel hoger onderwijsinstellingen als ketenpartners, in Nijmegen en in Rotterdam. Bij die focusgroepen waren naast hogescholen en universiteiten ook vertegenwoordigd: politie, gemeente (Nijmegen en Rotterdam), stadsmarinier, Openbaar Ministerie en het Veiligheidshuis (alleen Rotterdam).

4.2 Beleid en mate van organisatie van processen

De gesprekken werden gevoerd met medewerkers die veelal een functie van veiligheidscoördinator of iets soortgelijks bekleden. Onderling verschilt de invulling van deze functie echter wel per organisatie, soms is het een nevenfunctie naast een andere (vaak facilitaire) taak binnen de instelling. Wel hebben deze functionarissen vrijwel zonder uitzondering een centrale positie binnen de organisatie.

Dat wil niet zeggen dat binnen de hoger onderwijsinstelling daarmee een casus van zorgwekkend gedrag ook 'centraal' wordt opgepakt. Bij verschillende instellingen, met name de wat grotere, is het onderwijs onderverdeeld in academies, faculteiten of 'schools', clusters van opleidingen die min of meer verwant zijn. Deze onderwijseenheden hebben een eigen leiding, en wanneer er binnen het onderwijs zorgen zijn omtrent een student, wordt dit in eerste instantie 'via de lijn' opgepakt. Een meermaals gehoorde uitdrukking is dat 'het onderwijs' hiervoor verantwoordelijk is.

Bij de instellingen waar het onderwijs in dergelijke clusters is georganiseerd, komt vaak alleen de 'ingewikkelde' casuïstiek, datgene waar 'het onderwijs' er niet uitkomt, terecht bij de veiligheidsfunctionaris. Er waren dan ook meerdere gesprekpartners die aangaven geen goed zicht te hebben op wat er op het gebied van zorgwekkend gedrag allemaal speelt

binnen de instelling. Zij sluiten niet uit dat casuïstiek misschien helemaal niet 'via de lijn' opgelost wordt, maar onbesproken blijft.

De houding van de verantwoordelijken in de lijn voor het functioneren van het docerend personeel is zeker een factor die van invloed is op de vraag of zorgen kunnen worden geuit en gedeeld, of dat problemen van docenten die te maken hebben met zorgwekkend gedrag vooral bij henzelf blijven liggen. Uiteraard hebben docenten daarin zelf ook een rol en verantwoordelijkheid, maar het is niet vanzelfsprekend dat zij weten waar zij terecht kunnen met hun zorg.

Bij vrijwel alle instellingen die bezocht zijn in het kader van deze verkenning, is het beleid hoe er omgegaan wordt met zorgwekkend gedrag nog in ontwikkeling, soms net ter voorlegging aan het College van Bestuur toegezonden of net vers geaccordeerd. Bij de instellingen waar al wel sprake is van beleid op dit gebied, is dit vaak pas sinds hooguit enkele jaren het geval. Opvallend hierbij is dat het initiatief om beleid te maken vaak voortkomt vanuit een casus die de behoefte hieraan blootlegde, of vanuit een drive van medewerkers die constateerden dat er iets gedaan moest worden omdat het een ongeadresseerd probleem vormde binnen het onderwijs. Dit geldt dan overigens vaak niet alleen voor zorgwekkend gedrag alleen, maar ook voor het bredere vraagstuk van integrale veiligheid binnen de hoger onderwijsinstelling.

Hierbij dient opgemerkt dat de verbinding tussen wat bestempeld kan worden als de 'afdeling' veiligheid (vaak slechts één, of enkele personen) en het docerend personeel bij hbo-instellingen vaak iets sterker is dan bij universiteiten. Logischerwijs heeft dit te maken met de verbinding tussen docerend personeel en studenten: bij hbo-instellingen is het onderwijs vaak toch iets kleinschaliger met meer persoonlijk contact tussen docent en student, waardoor signalen van zorgwekkend gedrag van studenten eerder worden opgemerkt.

Dat sluit echter niet uit dat op een universiteit er een hoge mate van alertheid op signalen van zorgwekkend gedrag kan zijn, echter is de setting waarin dat gebeurt dan vaak wel anders dan in de collegezaal, waar de mate van interactie tussen docent en student meestal vrij laag is. Vanwege een verschil in onderwijsvorm (doorgaans kleinere groepen in het hbo versus grote colleges op een universiteit) hebben universiteiten een groter risico op een 'blinde vlek' ten aanzien van signalen van zorgwekkend gedrag.

Universiteiten die willen investeren in de (sociale) veiligheid en het omgaan met zorgwekkend gedrag zullen daarom, in vergelijking tot hbo-instellingen, extra aandacht moeten besteden aan een adequate en laagdrempelige respons op het moment dat er signalen zijn van zorgwekkend gedrag. Dit moet ervoor zorgen dat iemand (vaak een student) die een signaal van zorg of ongemak afgeeft, zich gehoord voelt. Verder moet dit het risico inperken dat degene die dit gedrag vertoont nog meer hinder of onwenselijke situaties veroorzaakt.

Een medewerker van een universiteit waar men hier al wat verder mee was, gaf aan dat het investeren hierin in de afgelopen jaren had geleid tot een toename van het aantal meldingen. Dat wil dus niet zeggen dat de situaties er eerder niet waren, maar nu worden dit soort gevallen bekend. Overigens gaat het dan veelal over situaties waarin studentes

onwenselijk bejegend worden door mannelijke studenten (of soms ook medewerkers). Overlast door vrouwelijke studenten komt veel minder voor, aldus deze medewerker.

Dergelijke problematiek is ook iets waarin samenwerking gezocht wordt met ketenpartners, bijvoorbeeld Veilig Thuis. Daarbij dient opgemerkt dat hier een relatie is, of kan zijn, met de wettelijke plichten ten aanzien van huiselijk geweld en kindermishandeling. Er zijn echter maar weinig hoger onderwijsinstellingen die hun processen al op een zodanige wijze hebben ingericht dat verdergaande samenwerking met (meerdere) externe organisaties een plek heeft gekregen binnen het beleid.

Sowieso is er een groot verschil hoe de 'inrichting van het proces' gestalte heeft gekregen binnen de diverse hoger onderwijsinstellingen. Soms is er een daadwerkelijke procesbeschrijving waarin is vastgelegd hoe de route moet lopen vanaf signalering tot eind, maar het komt ook voor dat er enkel wat mondelinge afspraken zijn, of een aanspreekpunt waar alles samenkomt, maar zonder dat daar verder formeel echt iets over is vastgelegd. Het centrale aanspreekpunt hoeft overigens niet altijd de veiligheidscoördinator te zijn, maar kan ook bijvoorbeeld een hoofd studentenzaken of iemand met een soortgelijke functie zijn.

Diverse instellingen verwezen naar de escalatieladder 'Zorgwekkend Gedrag' die vanuit IV-HO wordt aangeboden als inspiratiebron voor een zorgvuldige procesgang, meerdere van hen hebben deze als uitgangspunt gebruikt voor de inrichting van hun eigen proces. Opvallend is dat het hierbij in vrijwel alle gevallen ging om 'vers' beleid, waar nog recent besluitvorming over plaats had gevonden of nog moest volgen. Het platform is over het algemeen wel bekend, er bestaat enerzijds een aanzienlijke behoefte aan uitwisseling van kennis zodat 'het wiel niet opnieuw uitgevonden hoeft te worden', anderzijds komt men er niet altijd aan toe om hierin actief aangehaakt te blijven 'door de waan van de dag'.

Behalve met de escalatieladder, zijn er enkele instellingen actief bezig met het opstellen van een netwerkkaart of iets soortgelijks. Een dergelijk document dient om alle connecties en contactpersonen bij ketenpartners in beeld te brengen, zodat de goede contacten niet alleen afhangen van een individuele medewerker, want als diegene wegvalt, gaat ook het contact verloren. Het actueel houden van een netwerkkaart blijkt echter nog een hele opgave, zeker voor een instelling die in meerdere steden gevestigd is.

De kern van de zaak is dat zowel de aanleiding voor het komen tot beleid als de wijze waarop dit beleid vorm krijgt, gedreven wordt door incidentele casuïstiek, en gericht is op het omgaan daarmee. Deze casuïstiek kan gaan over uiteenlopende problematiek: overlast (al dan niet in combinatie met drank/drugsgebruik), agressie, geweld, bedreiging, stalking, psychosociale problematiek (o.a. suïcidaliteit), criminaliteit, loverboys, ongewenste intimiteiten, radicalisering en zo nog wel meer.

Doordat het beleid veelal voortkomt uit deze casuïstiek, is er een grote onderlinge verscheidenheid in beleid tussen de verschillende hogescholen en universiteiten. Ook de mate van uitwerking verschilt, variërend van een concreet beleidsplan voor het totale Integrale Veiligheidsbeleid, waar aandacht voor zorgwekkend gedrag dan een onderdeel van vormt, tot impliciet beleid waarbij verondersteld wordt dat medewerkers weten bij wie ze terecht kunnen. Dan is het aan deze centrale persoon om zelf invulling geeft aan deze rol van benaderbaar aanspreekpunt, vaak met de mogelijkheid om terug te kunnen vallen op het bestuur van de hoger onderwijsinstelling, mocht dat nodig zijn.

Deze mogelijkheid om terug te kunnen vallen op het bestuur is met name aan de orde wanneer het toepassen van een sanctie als meest geschikte oplossing wordt gezien bij een bepaald vraagstuk (bijvoorbeeld bedreiging van een docent door een student). Toepassen van sancties is doorgaans voorbehouden aan het bestuur. Sanctionering is vaak gekoppeld aan een huisreglement of andere richtlijnen die gelden binnen de instelling en een basis vormen voor bepaalde handhavingsmogelijkheden door de instelling, soms is er een schorsingsprotocol. Dergelijke richtlijnen en protocollen zijn gericht op gedrag binnen de instelling. Het kan echter ook zijn dat een student problemen heeft, of veroorzaakt buiten de instelling (bijvoorbeeld diefstal door studenten in de nabijgelegen supermarkt, of een studente die gestalkt wordt door iemand die geen student aan de instelling is). Dergelijke problemen zijn vaak niet opgenomen in de richtlijnen en protocollen, maar kunnen toch een situatie opleveren waarin van de hoger onderwijsinstelling verwacht wordt hier iets mee te doen. In dat geval kunnen ketenpartners iets betekenen.

Toch is er nauwelijks sprake van beleid vanuit hoger onderwijsinstellingen dat zich richt op het vormen van een netwerk om met dit soort problemen om te gaan, en daar waar dat wel het geval is, komt dit voort uit een zekere noodzaak, veroorzaakt door de casuïstiek.

Hoger onderwijsinstellingen zijn op basis van de arbowet verplicht om vertrouwenspersonen te hebben, maar dat wil niet zeggen dat daar ook altijd veel gemeld wordt. Bij meerdere instellingen is deze taak van vertrouwenspersoon belegd bij een extern persoon die hier specifiek voor is aangesteld, om de onafhankelijke positie te waarborgen. Mogelijk dat een student eerder een medestudent of een docent die men kent in vertrouwen neemt, maar dat is een aanname die in deze verkenning niet verder uitgezocht is. Bij meerdere instellingen werd erkend dat het voor medewerkers en studenten niet altijd eenvoudig is om hun weg te vinden naar verdere ondersteuning bij ondervonden vragen of problemen. Dit is iets dat eerder in 2012 ook al geconstateerd is door de Inspectie van het Onderwijs, die in hun onderzoek concludeerde dat studenten en medewerkers in het hoger onderwijs onnodig belemmeringen ondervinden bij de toegankelijkheid van dit soort voorzieningen, waardoor studenten en/of medewerkers degenen die belast zijn met bijzondere taken op (sociaal) veiligheids- of integriteitsgebied niet (makkelijk) weten te vinden.⁷

Naast docenten is vaak het ondersteunend personeel in beeld om een rol te (kunnen) hebben bij het signaleren en het omgaan met zorgwekkend gedrag. Sommige instellingen hebben ingehuurd beveiligers, andere instellingen hebben eigen beveiligers in dienst (of een combinatie van eigen en inhuur), weer andere (vaak de wat kleinere instellingen) hebben deze taak belegd bij hun conciërges. Bij verschillende hoger onderwijsinstellingen hebben conciërges en soms ook het kantinepersoneel en receptionisten een training gehad voor het omgaan met agressie.

Wat door meerdere hoger onderwijsinstellingen wordt aangegeven, is dat men beleidsmatig wel worstelt met de vraag hoever de zorgrol van de onderwijsinstelling nu eigenlijk reikt. De standpunten die onderwijsinstellingen hierop innemen lopen uiteen van terughoudendheid waarin de verantwoordelijkheid altijd gerelateerd moet zijn aan de kwaliteit van het onderwijs, tot een verdergaande visie op hoe jongvolwassenen geholpen kunnen worden met hun persoonlijke problemen (die bijv. zorgen voor studievertraging), en alles wat daar

⁷ Rapportagebrief (sociale) veiligheid & integriteit hoger onderwijs, 29 oktober 2012, Inspectie van het Onderwijs

tussenin zit. Uit gesprekken met instellingen met veel internationale studenten bleek dat zij vaak sowieso iets van persoonlijke begeleiding georganiseerd hebben voor deze studenten, al dan niet in separate organisatievorm die gescheiden is van de rest van de hoger onderwijsinstelling. Verder is er bij de begeleiding van dergelijke internationale studenten ook enige afstemming met de organisatie voor studentenhuisvesting, hetgeen meestal eveneens los staat van de hoger onderwijsinstelling.

Het betrekken van docenten bij het beleid gebeurt volgens de geïnterviewden tot op heden slechts sporadisch. Hoewel er wel instellingen zijn die docenten meer willen betrekken, zowel vanuit een signaleringsoogpunt als om hen handelingsperspectief te bieden, is daar in praktijk vaak nog niet echt iets van terechtgekomen, of is het pas recent besloten om daar meer mee te gaan doen. Het gebrek aan handelingsperspectief dat docenten geboden wordt, wordt door meerdere instellingen onderkend als een belangrijk aandachtspunt. Veiligheidscoördinatoren geven aan dat er tijdens gesprekken met docenten die betrokken zijn bij een casus vaak veel emoties loskomen, waarschijnlijk omdat zij hun zorgen daarvoor nergens echt goed kwijt konden.

4.3 Behoeftes ten aanzien van ketensamenwerking

Wat tijdens de gesprekken bij de verschillende hoger onderwijsinstellingen al naar voren kwam, werd bevestigd tijdens de focusgroepgesprekken in Nijmegen en Rotterdam: de hoger onderwijsinstellingen zitten niet te wachten op overleg zonder aanleiding. Verder ervaren zij een drempel om naar buiten te treden, omdat dan al snel persoonsgevoelige informatie gedeeld wordt, in het kader van de AVG wordt dit binnen de eigen organisatie dan onwenselijk geacht.

Een tegenwerping vanuit de politie is dat er ook om advies gevraagd kan worden, zonder dat gelijk al persoonsinformatie wordt gedeeld. Vanuit de politie wordt, zo komt naar voren tijdens de focusgroep in Nijmegen, ervaren dat het heel lastig is om in contact te komen met de hoger onderwijsinstellingen, wanneer daar vanuit de politie behoefte aan is. Dit komt ook deels doordat men de juiste 'ingang', een contactpersoon die hierin verder kan helpen, niet weet te vinden.

Ook wordt aanwezigheid van een agent in uniform al snel als verstorend ervaren door de instelling, in de beleving van de politie. Vanuit de onderwijsinstellingen wordt dit wel herkend, maar tegelijkertijd wordt er gesteld dat het geen bezwaar zou moeten zijn als de wijkagent regelmatig in uniform langskomt. De organisatie zal daar na de eerste paar keer aan gaan wennen, zodat dit niet gelijk tot allerlei onrust hoeft te leiden.

Tijdens de focusgroepen wordt ook besproken dat onderwijsinstellingen geen deel uitmaken van de netwerken die onder de regie van de gemeente en het Veiligheidshuis vallen. Hierin is er overigens wel verschil tussen Nijmegen en Rotterdam: in Nijmegen wordt die verbinding ook niet echt gezocht, terwijl in Rotterdam vanuit het Veiligheidshuis belang wordt gehecht aan het betrekken van onderwijsinstellingen bij het komen tot een aanpak van problemen die je zou kunnen scharen onder de noemer 'zorgwekkend gedrag'.

Tijdens de focusgroep in Rotterdam blijkt dat daar meer verbinding is tussen de organisaties in de veiligheidsketen en de onderwijsinstellingen dan in Nijmegen. Deze verbindingen zijn ontstaan omdat er concrete casussen aanleiding gaven om met elkaar tot een aanpak te komen. Het is aannemelijk dat de grootstedelijke context en de omvang van de maatschappelijke problematiek in Rotterdam ook zijn weerslag heeft binnen de onderwijsinstellingen, en daarmee een verklaring vormt voor het verschil in intensiviteit van contacten tussen Rotterdamse hoger onderwijsinstellingen en ketenpartners ten opzichte van die in Nijmegen, maar in basis blijft individuele casuïstiek leidend in de totstandkoming van afstemming tussen hoger onderwijsinstellingen en organisaties uit de veiligheidsketen.

Bij kleine hoger onderwijsinstellingen, die zich niet bevinden in wat aangeduid kan worden als een 'grootstedelijke context', was de boodschap uit de gesprekken dat incidenten slechts sporadisch voorkomen, en er daarmee geen behoefte is om de banden met organisaties uit de veiligheidsketen verder aan te halen.

Het OM blijkt voor de meeste hoger onderwijsinstellingen niet een logische partij om te benoemen, wanneer gevraagd wordt naar wie zij zien als (potentiële) ketenpartner. Tijdens de focusgroepen kwam naar voren dat het OM zich in Rotterdam vooral positioneert als vraagbaak, en staat men er ook voor open om direct benaderd te worden door hoger onderwijsinstellingen (wat ook gebeurt). In Nijmegen was dit anders: het OM (gevestigd in Arnhem) is wel bevraagd op hun rol, maar hieruit kwam naar voren dat zij zich geen scenario konden voorstellen waarbij er directe afstemming was tussen OM en een hoger onderwijsinstelling, volgens de betreffende officier waarmee gesproken is, blijft de meest logische 'eerste lijn' de politie.

Tijdens de focusgroepen is verder gevraagd naar het in kennis stellen van andere organisaties. Dit gaat dan over het geven van informatie aan ketenpartners door de hoger onderwijsinstelling, maar ook het in kennis stellen van de hoger onderwijsinstelling door organisaties uit de veiligheidsketen over gebeurtenissen die buiten de instelling om spelen, maar wel impact hebben.

Vanuit veel hoger onderwijsinstellingen wordt aangegeven dat zij in principe geen informatie delen, op grond van de AVG. Hoe dit zit wanneer er een gerechtvaardigd belang is voor het delen van informatie, is in veel gevallen onbesproken gebleven, maar bij sommige gesprekken werd aangegeven dat wanneer er iets is of heeft gespeeld waar een andere organisatie belang bij heeft, men er wel in slaagt daarop te attenderen, zonder hele gevoelige informatie prijs te hoeven geven.

Vanuit de hoger onderwijsinstellingen wordt aangegeven dat, als er al informatie vanuit een organisatie uit de veiligheidsketen komt, dit dan vaak wordt meegedeeld zonder verder advies of overleg, zodat de onderwijsinstelling zich er maar zelf mee moet redden. Vanuit de ketenpartners wordt dit deels wel herkend, maar tegelijkertijd maken zij ook mee dat zij wel graag een onderwijsinstelling willen betrekken om tot een plan te komen, maar het dan niet lukt om de hoger onderwijsinstelling vertegenwoordigd te krijgen. Tijdens de focusgroepen is er in ieder geval geen principiële afwijzing vanuit de ketenpartners om hoger onderwijsinstellingen als ketenpartner te betrekken, maar het blijkt in praktijk niet altijd te lukken om hiertoe te komen.

Tijdens de focusgroep in Nijmegen werd hierover geconcludeerd dat hoger onderwijsinstellingen geneigd zijn om problemen vooral zelf op te willen lossen. Er is ook een zeker palet aan sanctioneringsmaatregelen die hiervoor ter beschikking staat, maar die maatregelen zijn niet voor elke situatie geschikt, bijvoorbeeld omdat er echt strafbare feiten zijn gepleegd. In zulke gevallen slaagt men er bij een hoger onderwijsinstelling lang niet altijd in om een andere insteek te kiezen, en ook buiten de eigen organisatie te kijken naar oplossingen. Wat dat betreft is er qua bewustwording nog wel een ontwikkeling nodig binnen veel hoger onderwijsinstellingen.

Bij de focusgroep in Rotterdam kwam naar voren wanneer een onderwijsinstelling contact zoekt met een ketenpartner, het voor wil komen dat men telkens doorverwezen wordt naar een andere functionaris binnen de organisatie van de Ketenpartner. Dit speelt bijvoorbeeld wanneer een bepaald aandachtsgebied niet zo specifiek ergens belegd is. Dit vraagt dan om een bepaalde klantgerichtheid en flexibiliteit aan de kant van de ketenpartner waar nu nog niet altijd sprake van is. Verder blijkt hieruit dat een vaste contactpersonen per organisatie, zowel aan de kant van de hoger onderwijsinstellingen als aan de kant van de ketenpartners, gewenst is.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Inleiding op de conclusies

In het openingshoofdstuk is aangegeven wat er in deze verkenning aan bod diende te komen. Aangezien het hier om een verkennend onderzoek gaat, spreekt het voor zich dat achter elke vraag nog wel weer punten voor verder onderzoek weggomen. Dit zal aan het eind van dit hoofdstuk verder geadresseerd worden, evenals verdere aanbevelingen.

5.2 Beschouwing op de bevindingen

Van (het bestuur van) hoger onderwijsinstellingen wordt verwacht dat zij op het gebied van integrale veiligheid en het omgaan met zorgwekkend gedrag zelf hun verantwoordelijkheid nemen en een eigen visie vormen. Wet- en regelgeving laat namelijk veel over aan deze eigen verantwoordelijkheid, en geeft slechts op enkele specifieke punten (zoals vermoedens van huiselijk geweld of kindermisbruik) hele concrete aanwijzingen. Voor verdere invulling van veiligheidsbeleid is de hoger onderwijsinstelling zelf aan zet.

Uit de gesprekken die tijdens deze verkenning gevoerd zijn, kwam een beeld naar voren dat het beleid ten aanzien van integrale veiligheid in het algemeen en het omgaan met zorgwekkend gedrag meer specifiek, vrijwel bij elke hoger onderwijsinstelling iets is van pas de laatste paar jaar. Van de beleidsstukken, als die er al zijn, is de inkt nog maar amper droog (spreekwoordelijk en een beetje gechargeerd gezegd).

De informele netwerken binnen de organisatie kunnen er echter al wel zijn, maar de interne organisatie binnen de hoger onderwijsinstelling moet in veel gevallen nog wel een ontwikkeling doormaken. Functionarissen die zich nu centraal in de organisatie bezighouden met thematiek gerelateerd aan zorgwekkend gedrag, geven aan doorgaans alleen de geëscaleerde casuïstiek te zien. Bij de meeste hoger onderwijsinstellingen is het onderwijs namelijk verdeeld in clusters (academies, faculteiten, schools, etc.) waarbinnen er een eigen hiërarchie en verantwoordelijkheid is. Eventuele problemen dienen in eerste instantie via die 'lijn' opgepakt te worden, pas wanneer het daar spaak loopt, komt de centrale functionaris in beeld.

Het beleggen van verantwoordelijkheden op deze wijze is in principe niet goed of fout, maar daarmee kan het, ook binnen een organisatie, sterk verschillen hoe adequaat er gereageerd wordt op signalen. Bij meerdere instellingen werd aangegeven dat wanneer het eenmaal bij de centrale functionaris komt te liggen, vaak ook openbaar wordt hoeveel ellende docenten al hebben doorgemaakt, zonder te weten waar ze precies met hun vragen terecht konden. Het bieden van meer handelingsperspectief is een punt van aandacht waar meerdere instellingen voor zichzelf een opdracht zien, graag verwijzen wij hiervoor ook naar het onderzoek van Niek van Ansem.

Het betrekken van ketenpartners uit de veiligheidsketen gebeurt slechts sporadisch bij vrijwel elke instelling waarmee is gesproken, enkel in de grote steden is er sprake van een intensievere afstemming, met name met politie en gemeente en veiligheidshuis. Verder is er

soms op specifieke onderwerpen een samenwerking (zoals met Veilig Thuis rond huiselijk geweld). Dergelijke samenwerkingsvormen zijn echter schaars.

Er kan grofweg onderscheid worden gemaakt tussen grote instellingen in de randstad en kleine(re) instellingen, bij de grote instellingen is er regelmatig afstemming met ketenpartners omdat er meer aanleiding toe is vanuit casuïstiek, bij de kleine instellingen is er minder casuïstiek en daarmee ook minder urgentie tot intensieve samenwerking met ketenpartners. Mocht daar toch behoefte aan zijn, dan is de wijkagent in vrijwel alle gevallen een logisch eerste aanspreekpunt. Bij deze kleine instellingen wordt in de meeste gevallen ook geen behoefte gevoeld om een intensievere samenwerking aan te gaan, het standpunt is dan dat men de organisaties uit de veiligheidsketen weet te vinden wanneer daar aanleiding toe is, maar dat men niet zit te wachten op overleggen voor het overleg. Wat dat betreft zijn er aan de kant van de hoger onderwijsinstellingen meer reserves dan aan de kant van de ketenpartners om tot een bepaalde structuur te komen.

Verder lijkt er binnen het hoger onderwijs, juist vanwege de mate waarin men op zichzelf aangewezen is voor beleidsvorming binnen de instelling, een grote neiging te zijn om dan ook zelf alle problemen op te willen lossen. Een onderwijsinstelling heeft ten opzichte van de eigen studenten namelijk diverse handhavingsmogelijkheden. Dit kan er echter toe leiden dat men blijft hangen in de eigen autonome positie, en een drempel ervaart om externe partijen bij een vraagstuk te betrekken.

Wat daarbij een rol speelt, is wat de verschillende behoeftes zijn bij een dergelijke samenwerking. Vaak is er binnen de veiligheidsketen een bepaalde informatiebehoefte. Hoger onderwijsinstellingen hebben echter de nodige reserves ten aanzien van het delen van informatie. Waar die schroom precies in zit, is niet heel eenduidig vast te stellen, maar er zijn wel enkele mogelijke oorzaken die hierin mee kunnen spelen:

1. Onbekendheid met de rol die een ketenpartner kan spelen;
2. Drempel om informatie te delen op grond van de AVG;
3. Niet 'eigen' studenten in een strafrechtelijk traject willen 'duwen'.

De onbekendheid met de rol van de ketenpartner zit er dan niet zozeer in dat men niet eerder van een organisatie gehoord heeft, maar meer in de rolopvatting die bij de betreffende organisatie verondersteld wordt. Neem bijvoorbeeld de politie: iedereen kent de organisatie. Als het beeld binnen een onderwijsinstelling is dat de politie alleen ingeschakeld moet worden om iemand in de boeien te slaan, en er geen oog voor is dat de politie ook voor consultatie benaderbaar is, kan dit de drempel om die verbinding te leggen, hoger maken.

De AVG is veelvuldig ter sprake gekomen in de gesprekken, en er zijn meerdere instellingen die aangeven helemaal geen informatie te delen, op grond van de AVG (mede op advies van de juristen van de instellingen). Hiermee lijkt voor de 'veilige' oplossing gekozen te worden als het gaat om het mogelijk overtreden van de AVG, maar wordt wel voorbijgegaan aan het gerechtvaardigde belang dat er kan zijn om toch informatie te delen. Daarbij komt dat in contact met ketenpartners niet noodzakelijkerwijs persoonsinformatie gedeeld hoeft te worden. Er lijkt hier sprake van een bepaalde verkramping als het gaat om het delen van informatie. Het is hiermee niet uitgesloten dat er situaties komen waarin informatie wel

bekend was binnen een instelling, maar niet gedeeld is, en achteraf, na een incident blijkt dat het wel delen van die informatie mogelijk veel leed had kunnen voorkomen.

Dan is er nog de gevoelde verantwoordelijkheid voor (het studieverloop van) de studenten. Weerstand tegen bemoeienis van andere partijen kan daarbij al 'laag' in de organisatie gevoeld worden, bij docenten en leidinggevend 'in de lijn'. Deze drempel kan ervoor zorgen dat er niet intern geëscaleerd wordt, omdat bijvoorbeeld een strafrechtelijk vraagstuk dan sneller aandacht zou krijgen dan wanneer het probleem 'binnen het team' gehouden wordt. Vaak heeft een onderwijscluster niet zoveel belang bij het oprakelen van allerlei 'privé'-aangelegenheden, en is de primaire focus op de studievoortgang. Bemoeienis van buitenaf, bijvoorbeeld in de vorm van strafrechtelijke trajecten, is daarbij niet altijd behulpzaam.

Bij veel instellingen wordt het zoeken van hulp bij een ketenpartner toch vooral gezien als een laatste stap, wanneer men er echt niet meer zelf uitkomt. Wat mogelijk een rol speelt, maar wat niet uit deze verkenning naar voren komt of nader is onderzocht, is de vrees voor reputatieschade. Dit is niet expliciet benoemd door de onderwijsinstellingen, en daarmee ook geen uitkomst van dit onderzoek, maar kan eventueel wel in het achterhoofd gehouden worden.

Enkel in het contact met de wijkagent wil er vaak nog wel iets van een informeel overleg over casuïstiek heen zijn, waarbij het voor een veiligheidscoördinator van een hoger onderwijsinstelling vaak ook wel prettig is te weten wat er in de omgeving speelt. Er zijn echter maar weinig instellingen waarbij samenwerking met ketenpartners meer inhoudt dan dat, en de indruk is dat dat bij veel hoger onderwijsinstellingen verder eigenlijk ook wel voldoende wordt geacht. Enkel bij de grotere instellingen (en dan met name in een grootstedelijke context) is er een intensievere samenwerking zichtbaar, of anders op zijn minst een behoefte daaraan.

Omgekeerd kan voor de ketenpartners ook opgemerkt worden dat hun oriëntatie op het hoger onderwijs vaak nog erg beperkt is. Voor basis-, voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs is over het algemeen meer georganiseerd, bijvoorbeeld in de vorm van 'onderwijs'-agenten die een contactpersoon zijn voor scholen. Dit is niet georganiseerd voor het hoger onderwijs. Dit kan voor een hoger onderwijsinstelling ook maken dat wanneer er hulp gezocht wordt, men bij de ketenpartner 'van het kastje naar de muur gestuurd' wordt. In de gesprekken was dit bijvoorbeeld merkbaar vanuit het feit dat enkele functionarissen vanuit ketenpartners die daarbij aanwezig waren, aangaven er eigenlijk niet over te gaan, maar het vanuit een professionele betrokkenheid te hebben opgepakt.

Daarmee is het heel voorstelbaar dat veel andere functionarissen iemand waarschijnlijk doorverwijzen, zonder dat er een eindstation is waar het vraagstuk echt 'thuishoort'. Dit 'zweven' door een organisatie zal een coördinator van een onderwijsinstelling misschien een of twee keer doen, maar daarna zal het enthousiasme om deze weg te volgen toch snel afnemen. Uit de gesprekken kwam de behoefte aan het inzichtelijk krijgen van vaste, benaderbare contactpersonen bij ketenpartners dan ook naar voren als een belangrijke wens. Sommige instellingen hebben hier ook al actief op geïnvesteerd (in de vorm van een netwerkkaart of iets dergelijks), anderen zijn voornemens dit te doen.

Al met al staat de ketensamenwerking bij de meeste instellingen nog in de kinderschoenen. Het kennen en gekend worden is belangrijk, het eerste waar veel hoger onderwijsinstellingen en ketenpartners in kunnen investeren, is het opbouwen van een netwerk. Alleen al om contacten actueel te houden, is een opgave op zich. Daarom verbaast het niet dat vooral daar waar er veel casuïstiek is, er ook al wat meer is georganiseerd. Daar waar er weinig speelt, is een lage organisatiegraad op deze thematiek wellicht ook gerechtvaardigd. Een belangrijke kanttekening hierbij is wel dat weinig bekende casuïstiek, niet noodzakelijkerwijs hoeft te betekenen dat er ook niets speelt. Het bestuur van een onderwijsorganisatie dient zich altijd af te vragen hoe het de eigen verantwoordelijkheid op dit gebied ziet, en welke consequenties de eigen positionering hierin heeft voor het welzijn van de studenten.

5.3 Aanbevelingen

Het betreft hier een verkennend onderzoek met een beperkt aantal respondenten, wat zorgt voor enige terughoudendheid ten aanzien van het doen van hele verstrekkende aanbevelingen. Toch zijn er enkele overwegingen die naar aanleiding van de uitkomsten meegegeven worden.

Ter overweging voor hoger onderwijsinstellingen is om te investeren in de interne structuur. De praktijk laat zien dat de informele weg, met korte lijntjes maar ook met bestuurlijk draagvlak het beste werkt. Zorg voor bekendheid van je sleutelfunctionaris(sen) op de werkvloer.

Aan de bestuurders van deze instellingen geldt de oproep: maak een duidelijke afweging welk beleid je wil voeren, en verbindt veiligheid en zorgwekkend gedrag met bijvoorbeeld studieuitval en -resultaten.

Voor de NCTV en het ministerie van OCW is de overweging om te investeren in kennisdeling en ondersteuning op maat. De behoeftes bij de diverse hoger onderwijsinstellingen lopen sterk uiteen, maar is weinig behoefte aan hele formele structuren. Wel is er behoefte aan meer praktische handreikingen en korte afstemmingslijnen, warme contacten met andere stakeholders die, afhankelijk van casuïstiek, benaderd kunnen worden.

Voor de potentiële ketenpartners is de vindbaarheid en benaderbaarheid bij een hulpvraag een aandachtspunt. Zorg dat dan niet 'koud' doorverwezen wordt naar een ander loket in de organisatie, maar zorg dat vragen middels warme overdracht terechtkomen bij iemand die hiermee aan de slag kan. De ketenpartnerorganisaties hebben hier een taak om ervoor te zorgen dat medewerkers gefaciliteerd worden, en de cultuur van de organisatie zodanig is dat een vragende partij niet van het kastje naar de muur gestuurd worden.

5.4 Mogelijk vervolgonderzoek

Voor vervolgonderzoek is de relatie tussen studieresultaten en het welzijn van studenten en mogelijk zorgwekkend gedrag interessant. Vanuit de gesprekken die gevoerd zijn, blijkt dat er een sterke correlatie verondersteld wordt tussen tegenvallende studieresultaten enerzijds en zorgwekkend gedrag anderzijds.

Nu is het al zo dat binnen de meeste hoger onderwijsinstellingen enige vorm van studieloopbaanbegeleiding of coaching op dat gebied wordt aangeboden. De vraag is echter of de aandacht puur en alleen gericht is op 'hoe gaat het met je studie', of ook op 'hoe gaat het met jou'.

Een belangrijke incentive voor onderwijsinstellingen om betrokken te zijn bij deze studieloopbaan is om een hogere succesfactor te bereiken. Het mes snijdt echter aan meer kanten: wanneer de student beter op zijn of haar plek zit, en daarbij op het gemak voelt, is dat voor diegene zelf prettiger, maar ook voor de omgeving. Verder kan, wanneer deze begeleiding goed georganiseerd is, dit een vorm van vroegsignalering opleveren, zodat escalatie vaker voorkomen kan worden. Dit is in het huidige onderzoek echter niet uitvoerig aan bod gekomen, maar zou aanleiding kunnen zijn tot vervolgonderzoek.

Een andere mogelijkheid voor vervolgonderzoek zit aan de kant van de strafrechtketen, en de begeleiding van (ex-)delinquenten binnen het onderwijs. Een voorval dat daarmee te maken had, was mede aanleiding tot dit verkennende onderzoek, maar juist vanwege het verkennende karakter is de verkenning daar niet heel diep op in gegaan. Hierin gaat het dan om de verantwoordelijkheidsverdeling tussen justitiële organisaties en de onderwijsinstelling, en hoe vormen van samenwerking bijdragen aan het vinden van een goede modus hierin, zodat het probleem van de samenleving niet alleen het probleem van een onderwijsinstelling wordt.

Tot slot kan dit verkennende onderzoek op onderdelen op een later moment in de tijd herhaald worden, om zo vast te stellen wat de ontwikkeling is op dit gebied. Dit omdat vanuit de verkenning naar voren komt dat veel hoger onderwijsinstellingen momenteel nog bezig zijn met het ontwikkelen van hun beleid. Dat schept de verwachting dat, wanneer er over een paar jaar opnieuw gekeken zou worden, er al meer concrete stappen zijn gezet, en er daardoor ook meer voorbeelden zijn van vruchtbare samenwerkingsvormen tussen hoger onderwijsinstellingen en ketenpartners.

Ketensamenwerking rond Zorgwekkend Gedrag in het Hoger Onderwijs

De verkenning naar ketensamenwerking tussen hoger onderwijsinstellingen en partners uit de veiligheidsketen is geïnitieerd vanuit het Platform Integrale Veiligheid in het Hoger Onderwijs (IV-HO).

De verkenning geeft inzicht in de mate van samenwerking tussen hoger onderwijsinstellingen en deze ketenpartners, de behoeften die er zijn ten aanzien van een verdere ontwikkeling hiervan en de belemmeringen die hierbij meespelen.

Over de Onderzoekers

Paul Goossens

Paul Goossens is sinds 2013 verbonden aan het Platform IV-HO, waar hij sinds 2017 projectleider zorgwekkend gedrag en radicalisering is. Deze functie bekleedt hij naast zijn functie bij de Hogeschool Rotterdam als manager Integrale Veiligheid, die hij sinds 2008 vervult.

Paul heeft een Master Security & Risk Management aan de University of Leicester gevolgd. Verder is hij eerder werkzaam geweest bij o.a. het toenmalige Korps Rijkspolitie en Holland Casino.

Als projectleider is Paul onder andere nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van het Managementsysteem Integrale Veiligheid, de E-learning zorgwekkend gedrag, het voor het hoger onderwijs geschikt gemaakte afwegingskader Huiselijk Geweld en het drieluik over polarisatie, die door het Platform IV-HO worden aangeboden.

Carel Kijne

Carel Kijne is sinds 2017 onderzoeker bij Crisislab. Eerder is hij werkzaam geweest voor o.a. de Veiligheidsregio Twente en het bestuur van Ziekenhuisgroep Twente.

Carel heeft een Master Besturen van Veiligheid aan de Vrije Universiteit Amsterdam gevolgd als vervolg op de Bachelor Integrale Veiligheidskunde aan Hogeschool Saxion in Deventer.

Platform IV-HO heeft ondersteuning van Crisislab gevraagd bij het uitvoeren van het voorliggende onderzoek. Eerder heeft Crisislab al ondersteuning geboden aan het platform, o.a. bij het opstellen van de kennis- en dilemma's die door het platform worden aangeboden aan bestuurders en de Risk analysis higher education institutions. Verder heeft Carel ook onderzoek gedaan naar integrale veiligheid in het mbo, in het kader van het operationaliseren van de visie van de MBO Raad op integrale veiligheid.

